

ΑΠΟ ΘΗΡΑΣ ΣΥΜΒΑΝΤΑ.

(Εκ του 'Αγγλικού του Βοργέρου.)

— 0 —

Όταν διέτριβον εν 'Αμερικῇ, περιεπάτουσιν συνήθως ἀνά πᾶσαν δειλὴν εἰς τὴν πρωτίστην τῆς Βασιγκτιῶνος πλατείαν, καὶ ἐκεῖ συνεχῶς ἀπῆντων ἀνθρώπων μικρῶσμων καὶ χωλῶν, ἀσχημον, διοπτρα φέροντα πρότινα, ὀφθαλμῶν κρατοῦντα, καὶ ἀπερχόμενον πρὸς ἕνα τῶν παραρρέοντων βυάκων ἢ ἀλιεύσῃ μιμράς ἀφύας. Τόσων δὲ παράδοξος μοὶ ἐφαίνετο ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὥστε μέχρι τέλους μὲ διασκέδαζε, καὶ τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον σχεδὸν καθ' ἑσπέρην τὸν ἐβλεπον ἐπιστρέφοντα. μὲ κενὸν τὸ καλῶν. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ ἐτύγγανον περιδιαβάζων κατὰ τὴ συνήθειαν, ἀλλὰ συνοδευόμενος ὑφ' ἑνὸς φίλου μου, πλοιάρχου πρὸ ὀλίγου ἐλθόντος ἀπὸ τῆς γαίης 'Αμερικῆς, διήλθεν ἐμπρὸς ἡμῶν ὁ ἀτυχῆς ἀλιεύς, καὶ ἤρχισα νὰ γελάω.

— Ὁ ἀνόητος! ἀνέκραξα.

Ὁ φίλος μου ἀπέβλεψε πρὸς ἐμὲ μειδιῶν καὶ αὐτός.

— Δὲν ἦτον πάντοτε τόσων ἀτυχῆς ἀλιεύς ὁ ἄνθρωπος οὗτος μοὶ εἶπε. Τὸν ἐγνώρισα, πολὺς δὲν εἶναι καρὸς, εἰς ἄλλας χώρας, ὅπου μετὰ πολλοῦ κέρους καὶ ἐπιδοξότητος ἠσχολεῖτο εἰς ἀλιείαν σπουδαιότεραν.

Ἐπειτα δὲ, καλῶν τὸν γέροντα,
— Αἴ! δεδμήτε φίλτατε, εἶπε· θὰ διέλθῃς ἐμπρὸς ἀρχαίου φίλου, χωρὶς νὰ τὸν χαιρετήσῃς;
Τότε ἦλθεν ὁ ἀλιεύς καὶ ἐσφιγξὲ συμπαθέστατα τοῦ πλοιάρχου τὴν χεῖρα.

— Ἴδού-ἐδῶ, ὁ κύριος οὗτος, γελᾷ διὰ τὴν ἀποτυχίαν σου εἰς τὴν ἀλιείαν, τῇ εἶπεν ἀποθήμῳ αὐτός.

— Τῷ ὄντι ἀπεκρίθη ὁ γέρον μετ' ἀξιερέστου ἀφελείας, δὲν μοὶ εἶναι εὐνοῦς ἢ τύχη. Ἀλλὰ πρὸ πάντων πταίει ἡ ἀσθένεια τῶν ὀφθαλμῶν μου. Τυφλὸς ἢ σχεδὸν τυφλός, καὶ καλὸς ἀλιεύς τίς δύναται συγγρόνως νὰ εἶναι;

Τότε τῷ σφίσι συνειδήσεως μὲ κατέλαβον, ὅταν ἔμαθα ὅτι ἡ υποτιθεμένη ἀνεπιτηδείότης τοῦ ἀνθρώπου προήρχετο ἀπὸ ἀσθένειαν τοσούτου ὀλιθεράν.

— Δὲν βλέπτει, ἐξηκολούθησεν εὐθίμως· ἀν αἰ ἀφύαι δάκνουσιν σήμερον ἀποινὶ τὸ ἀγκυστῆρόν μου, δὲν τὸ ἀπέφυγον ἄλλοτε ἐπίσης εὐκόλως οἱ μεγάλοι ἰχθύς.

— Τὸ ἤξεύρω, καὶ ἤθελον νὰ πείσω καὶ τὸν κύριον περὶ τούτου. . . Διηγηθῆτέ-μας τί σὰς συνέβη εἰς Γουϊάναν.

— Ἐυχαρίστας, εἶπεν ὁ γέρον· ἀλλ' ἴδετε παρακαλῶ, τί ὥρα εἶναι εἰς τὸ Καπιτώλιον, διὰ νὰ μὴ ἀργήσω, καὶ ἡ σύζυγός μου ἀνησυχῇ.

Τὸ Καπιτώλιον εἶναι τὸ δημαρχεῖον τῆς Βασιγκτιῶνος, οἰκοδόμημα ὠραῖον καὶ μεγαλοπρεπέστατον. Βίβλα λοιπὸν τ' ἀφολόγησιν, καὶ τῷ εἶπον ὅτι εἶναι ἡ ὥρα τετάρτη.

— Ἐγὼ λοιπὸν ἡμῶσιν ὄρον καίρω. Ἀχούσατέ-

Α.

Όταν δειτρώβον εις την νοτίαν Ἀμερικὴν, κατώ-
κισα τινος εβδομάδας πλησίον ποταμοῦ τινος πηγύ-
ζοντος ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Γουιάνας. Ὁ ξενοδόχος μου
αὐτόθι, ἂν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας του ἐδάπα-
νει εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπιτήρησιν τῶν μεγάλων
του φυτειῶν, κατώρθου ἁμῶς ὡ ἀφιερώσῃ οὐ μικρὸν
μέρος αὐτῆς εἰς διασκεδάσιν μου. Μετὰ δύο ὑπηρε-
τῶν καὶ μετὰ τοῦ Καίσαρος, μέλανος δούλου ναύ-
μονος καὶ δραστήριου, περιηρόμεθα πολλάκις τὰ
πεδία ἐκεῖνα, τὸν φόνον περιφέροντες εἰς τοὺς τετρά-
ποδας καὶ πτηνοὺς κατοίκους αὐτῶν ἢ ἄλλοτε κα-
ταβαίνοντες τὸν ποταμὸν ἐπὶ δύο πλοιαρίων, ἐτερ-
πόμεθα ἄλιεύοντες, καὶ ἐν τῷ μεταξύ πρὸς ποικί-
λαν τῶν διαχύσεων ἡμῶν κυνηγοῦντες καὶ τὰ περι-
πτόμενα ὑδροβία πτηνά.

Ἐπειδὴ ὁ τόπος ἐκεῖνος πρὸς τὴν θάλασσαν εἶναι
ταπεινὸς καὶ ἐπίπεδος, πολλοὶ μεγάλοι ποταμοὶ τῶν
ἀπὸ βορρᾶ κατερχομένων, διαβρέχουσιν αὐτόν, καὶ
διαρροῦνται εἰς βραχίονας, πρὶν ἢ ἐκβάλλωσιν εἰς τὸν
ὠκεανόν. Αἱ δὲ μεταξύ τῶν διουρίων αὐτῶν μορφου-
μενοὶ νῆσοι, ἔχουσιν ἑκατὸν ἰκανήν, καὶ σχηματίζον-
ται ἐκ τελευτῶν καὶ γαιῶν διαβρέχων, ἃς καλύ-
πτουσιν ὑψηλὰ χόρτα, κάλαμοι, καὶ ἄλλα φυτὰ ὑ-
δροδιαίτα· ὑπὸ δὲ τὸ παχὺ καὶ σχεδὸν ἀπρόσιτον αὐ-
τῶν στρώμα, πάμπολλα διακίτνεται καὶ κρύπτονται
ἐρπετοὶ γένε, καὶ ἐξέρχονται μόνον ὅταν θέλωσι νὰ
ὀρυθήσωσι κατὰ τινος θύματος.

Ὁ ξενοδόχος μου καὶ ὁ Καίσαρ μοι εἶπον ὅτι εἶ-
δαν πολλάκις μεγάλους ὄφεις διανυχομένους τὰς διό-
ρυγας, καὶ διαβαίνοντας ἀπὸ νήσου εἰς νήσον, καὶ
ὅτι ἐφόνευσαν ἐνίοτε τινὰς αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ κιν-
δύων καὶ δυσκολίας. Αἱ διηγήσεις αὗται εἶχον κι-
νήσει τὴν περιέργειάν μου, καὶ ἤθελον νὰ ἰδῶ καὶ
ἐγὼ ἐν τούτων τῶν ἐρπετῶν. Ἰδιαιτέρην μετ' αὐτῶν
νὰ συνδέσω σχέσιν δὲν λέγω ὅτι ἐπεθύμουν πολὺ
ἐξ ἐναντίας μάλιστα ἢ μικρὰ μετ' αὐτῶν γνωριμία
μου καὶ ἐπέπνευσε βαθεῖαν ἀποστροφὴν, καὶ ὅτι ἦ-
κουσα διηγουμένον περὶ τῶν φροδερῶν καὶ καταστρεπτι-
κῶν τῶν δυνάμεων, ἐνίσχυε τὴν πρὸς αὐτὰ διαθέσιν
μου. Ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐπεθύμουν νὰ ἰδῶ ἐν ἐξ' αὐ-
τῶν . . . μακρόθεν. Αὐστυχῶς ὁμοῦ οὐδὲν ἀπηντήσα-
μεν εἰς τὰς ἐκδρομὰς ἡμῶν, καὶ ἤρχισα ὑποπτεύων
ὅτι ὁ ξενοδόχος μου καὶ ὁ Καίσαρ ὑπερβολὰς διη-
γοῦντο περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ μεγέθους τῶν ὄ-
φειν ὅς εἶδαν καὶ ἐθανάτωσαν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον
μοὶ συνέβη τί, μεταβαλὼν ἐντελῶς τὴν περὶ τούτου
γνώμην μου, καὶ βιάσαν με ν' ἀναγνωρίσω τὴν φιλα-
λίθειαν ἀμφοτέρων.

Τρεῖς περίπου εβδομάδας μετὰ τὴν ἀφιξίν μου, μοι
εἶπεν ἓν μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ ξενοδόχος μου, ὅτι ἠναγ-
κάζετο ν' ἀπέλθῃ εἰς ἐν τῶν κτημάτων του, ἀπέγον
περὶ τὰ δέκα μίλια, καὶ ἐπειδὴ σχεδὸν πᾶσα ἡ ὁδὸς
του διήρχετο διὰ τῶν δασῶν, ἐβιάζετο νὰ συμπαρα-
λάβῃ καὶ τὸν Καίσαρα, τὸν μόνον ἐκ τῆς θεραπείας
του ὅστις ἐγνωρίζε νὰ τὸν ὀδηγήσῃ. Ἐπρόσθεσε δὲ
ὅτι θέλει ἐπιστρέψῃ ἐνωρὶς μετὰ τὴν μεσημβρίαν, καὶ

ὅτι ἂν ἐν τούτοις θέλω νὰ ἐξέλθω εἰς περίπατον, ἢ
ἂν προτιμῶ ἐκδρομὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, δύναμαι νὰ
λάβω μετ' ἐμοῦ οὐστὶνας ἐγκρίνω ἐκ τῶν ὑπηρε-
τῶν του.

Ἀπ' οὗ δ' ἀνεχώρησε, περιῆλθα ἐπὶ μίαν ἢ δύο
ἡμέρας τὴν ἀγροικίαν, χωρὶς οὐδὲν ν' ἀπαντήσω ἐλ-
κυστὸν τὴν προσοχὴν μου. Ἐπειτα δὲ, θέλων εὐαγε-
στότερον πῶς νὰ διέλθω τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας,
ἐπειδὴ ὁ καύσων ἦταν πολὺς, καὶ δυσάρεστος θὰ ἦτον
ἡ θύρα εἰς τὸ πεδῖον, διέταξα τοὺς ὑπηρετὰς νὰ πα-
ρασκευάσωσι τὰ ἀλιευτικὰ ἐργαλεῖα, καὶ λαβῶν καὶ
τὸ πυροβόλον μου, εἰσῆλθα μόνος εἰς ἐν ἀκάτιον,
μὴ θελήσας νὰ συνοδευθῶ ἀπὸ ὑπηρετήν, καὶ παρε-
δόθην εἰς τὸ ρεύμα τοῦ ποταμοῦ. Τὸ ρεῦμα ἦτον
νωθρὸν, καὶ βραδείως μίνον ἐφθασα εἰς τὸ μέρος ὅπου
ὁ ποταμὸς διακλαδεύεται. Ἰότα δὲ διεύθυνα τὸ ἀκά-
τιόν μου εἰς ἓνα τῶν κλάδων αὐτοῦ, ὃν ἐγνωρίζον,
διότι τὸν εἶχον ἤδη διακλύσει μετὰ τοῦ Καίσαρος,
καὶ ὅπου πολλάκις ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ δοκιμάσω-
μεν τὴν ἐπιδειξιότητά ἡμῶν. Ἡ διόρυξ αὐτῆ εἶχε
δεκαοκτὼ ὡς εἴκοσι ποδῶν πλάτος, οὐχὶ περισσότε-
ρον. Ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐπροχώρουν διὰ τοῦ ἱστίου,
ὅτε μὲν καταβαίνων, ὅτε δὲ προσαναβαίνων τὸ ρεῦ-
μα, καὶ ἐνεδρεύον τὰ ἐν τοῖς τέλμασι ταῦτοις δια-
τάμενα ποικιλόχροα πτηνά. Ἀλλ' αὐτὰ ἦσαν σπάνι-
α, καὶ δὲν μοι ἐπέτρεπον νὰ τὰ πλησιάσω μέγρη
βολῆς· ἴσως δὲ καὶ δὲν ἐπυροβόλου μετὰ τῆς συνή-
θους μου εὐστοχίας· τὸ βέβαιον κἂν εἶναι, ὅτι πλὴν
μίας καὶ μόνης βολῆς, εἶχον ἐκκντήσῃ ἑλα μου τὰ
ἐφόδια, καὶ ὁμοῦ ἐν μόνον πτηνόν, ἐκ τοῦ γένους τῶν
φοινικόπτερον εἶχον φονεύσει. Δυσαναχηστῶν διὰ
τὴν ἀποτυχίαν μου, ἀψήκα τὸ πυροβόλον, καὶ ἐβί-
βισα τὴν ὀρμιάν. Ὅταν δὲ μετὰ τινὰ ὥραν τὴν
ἀνέσσυρα, εἶτε διότι δὲν εἶχον ἐπιμεληθῆ τὸ δέλεαρ
ὡς συνείθιζεν ὁ Καίσαρ, εἶτε διότι οἱ ἰχθύες ἦσαν
ἄγριοι καὶ δυσσύμβουλοι ὡς καὶ τὰ πτηνά, δὲν ἤλειψα
οὐδὲ ἓνα. Ἐλπίζων δ' ὅτι εὐτυχέστερος ἴσως θέλω εἶ-
σθαι ἀλλαγῶν, κατέβην ἀκόμη τὸν ποταμὸν, ὡς ἐν
τέταρτον τοῦ μιλίου, καὶ ἐβίβισα ἐκ δευτέρου τὴν
ὀρμιάν μου.

Ἐν τούτοις δ' εἶχε γίνῃ πνιγνρὸς ὁ καύσων, καὶ
μὴ βλέπων περιστάσιν παρουσιαζομένην διὰ τὴν τε-
λευταίαν βολὴν τοῦ πυροβόλου μου, ἐγύμνωσα τοὺς
πόδας μου, καὶ τοὺς ἔλυσα κρεμάσας αὐτοὺς εἰς
τὸν ποταμὸν. Ἐπειτα δὲ, θεις τὴ πυροβόλον πα-
ρὰ τὸ πλευρόν μου, ἠπλώθην εἰς τὰ ἐδῶλια τοῦ
πλοιαρίου, καὶ περιέμενον νὰ ἔλθῃ ἡ ἄρα ν' ἀνασεί-
ρω τὴν ὀρμιάν. Ἐκεῖ, καταβεβλημένος, ὡς φαίνε-
ται, ὑπὸ τῆς θέρης καὶ ὑπὸ τοῦ καμάτου, ἀπεκοι-
μήθην βαθείως. Ἀγνοῶ δὲ πόσῃ ὥραν ἔμεινα κοι-
μώμενος· ἀλλ' αἴφνης μὲ ἀφύπνισε παράδοξόν τι αἰ-
σθημα, γυργαλισμὸς εἰς τοὺς πόδας, ὡς ἂν τοὺς ἔ-
ληχε ζωόν τι. Νευρακωμένος ἐτι ὑπὸ τοῦ ὕπνου,
ἐστρεψα ὄμους πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ὀφθαλμοῦ.
. . . Ποτὲ ἐν ὅσῳ ζω δὲν θὰ λησιμονήσω τὴν φρί-
κὴν ἧτις μὲ κατέλαβε, καὶ ψυχρὰ ἐχύθη ἐφ' ὄλου
τοῦ σώματός μου, ὅταν εἶδα τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν
τράχηλον ὕφους πελωρίου, καλύπτοντος διὰ σιάλου

τοῦ πόδας μου, προφανῶς ὅπως τοὺς καταπύει. Ἡ
ὄρα αὐτὴ μοι ἐπῆλθεν ἀμέσως. Πολλάκις καὶ πολ-
λάκις ἠψήθησα τὸν θάνατον, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰκσανοῦ,
καὶ εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης. Ἀλλ' οὐδέποτε μέχρι
τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν εἶχον φαντασθῆ ὅτι δύναται
νὰ μοι παρουσιασθῇ ὑπὸ μορφῆν τσοῦτον ἀποτρό-
πιον. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ἀλλ' ἐπὶ μίαν καὶ μόνην,
ἢ ὅφρι τοῦ θηρίου με παρέλυσεν ὡς γοητευθέντα. Ἀλ-
λ' ἡ συναίσθησις τῆς θέσεώς μου μὲ ἀνεκάλεσεν ἀμέ-
σως εἰς ἐμαυτόν, καὶ ἀπέσυρα βιαίως τὸν πόδα, ἐνῶ
τὸ τέρας προσήλθε ἐπ' ἐμὲ ὀρμιᾶτα αἰμοβόρα καὶ
βλοσυρὰ. Ἄμέσως ἤρπασα τὸ πυροβόλον. Ἀλλ' ὁ ὄ-
φρι, ταραχθεὶς ἐκ τοῦ κινήματός μου, ὡς φαίνεται,
ἐπέσυρε τὴν κεφαλὴν του ἐκτὸς τοῦ πλοίου, διότι
μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἀπατηθεὶς ἴσως ὑπὸ
τῆς ἀκησίης μου, μ' ἐξελάμβανεν ὡς νεκρόν. Ἀλ-
λὰ μόλις ἐπρόφρασα ν' ἀνακαθίσω καὶ νὰ στρέψω
πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸν σωλῆνα τοῦ πυροβόλου,
καὶ ἰδοὺ ἀνῶρθεσε πάλιν τὸ ἐρπετόν τὴν κεφαλὴν
καὶ τὸν τράχηλόν του, καὶ τὴν ἐκίνει πρὸς τὰ ἐμι-
πρὸς καὶ ὀπίσω, ὡς ζῆτοῦν ἀντικειμένον τι· ἢ εἶχεν
ἀπολέσει. Τὸ στόμιον τοῦ πυροβόλου μου ὀλίγους
μόνον πόδας ἀπέειχεν ἀπ' αὐτοῦ· καὶ ἐπυροβόλησα
εὐθὺ κατὰ τῆς κεφαλῆς του. Ἀλλ' αὐτὸ ἐγείρον
ὑπερῶν τοῦ ὕδατος μέρος τοῦ σώματός του, με-
τὰ φοβεροῦ συριγμοῦ, παγώσαντος ὄλον τὸ αἷμα
ἐντὸς τῶν φλεβῶν μου, καὶ ἀναπτύσσον τοὺς πε-
λωρίου αὐτοῦ κρίκους, ἐν τὰς ἀναλογίαις ὑπώπτυσον
μόνον πρὶν, χωρὶς νὰ τὰς ἰδῶ, ἐφάνη θέλον νὰ ὀρ-
μήσῃ ἐπ' ἐμὲ καὶ νὰ μὲ συντρίψῃ, σφίγγον με εἰς
τὰς εὐκίας του. Τότε, ἀφείς τὸ πυροβόλον, ἐπληξά
ἰσχυρῶς τὸ ὕδωρ διὰ τῆς κόπης, καὶ ἐστρεψα διὰ
μίας τὸ πλοιαρίον μακρὰν τοῦ θηρίου. Μικρυνόμενος
δὲ, εἶδα ὅτι ὁ πυροβολισμὸς μου δὲν ἦτον ἀνευ ἀ-
ποτελέσματος, διότι αἷμα ἤρχισα ρέον ἀπὸ τοῦ ὄφους
τὴν κεφαλὴν, αὐτὸς δὲ συνεχεπαιρούτο εἰς βιβάας καὶ
ἀλλοκαλλήλους συστροφάς. Κατὰ δυστυχίαν εἶχον
ἐξαντλήσει, ὡς σὰς εἶπον, ὄλην μου τὴν πυρίτιν· ἄλ-
λως θὰ ἀπέυθνον πρὸς τὸ τέρας καὶ ἄλλους δύο ἢ
τρεῖς χαιρετισμοὺς ὡς τὸν πρότον.

Ὅλα ταῦτα ἐγιναν ἐντὸς χρόνον πολὺ βραχυτέ-
ρου τοῦ ὅσος μ' ἐχρειάσθη πρὸς διήγησίν των. Προσ-
αναβαίνων δὲ τὸν ποταμὸν, ἤκουσα τοὺς καλάμους
τρεφόντας καὶ ὀρανομένους ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ σώμα-
τος τοῦ θηρίου, καταφυγόντος ἐντὸς αὐτῶν, καὶ δὲν
ἐρρόντινα πλέον ν' ἀναλάβω τὰς ὀρμιὰς μου, ἀλλὰ
τὰς ἐγκατέλειπα. Χρίζων ἡμῶς τὸ ρεῦμα μετὰ πά-
σης τῆς δυνατῆς σπουδῆς, ἐφθασα μετ' ὀλίγον εἰς
τὸν ἀποδαμῶν, καὶ πνθῆσας εἰς τὴν ξηρὰν, ἐσπευσά
πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ εὐρὸν ἐπανελθόντα τὸν καλὸν
ξενοδόχον μου, τῷ διηγήθην περὶ τοῦ κινδύνου ὃν διέ-
φυγον ὡς ἐκ θαύματος, καὶ περὶ τῆς καταστάσεως
εἰς ἣν κατέλειπα τὸ ἐρπετόν.

Τότε λοιπὸν, μοι εἶπε, δὲν δύναται νὰ μᾶς
διαφύγῃ. Πρέπει ἀμέσως νὰ τὸ διώξωμεν.
Καὶ κράζας τὸν Καίσαρα, τὸν διέταξε νὰ ἐτοιμάσῃ
εὐθὺς τὰ πυροβόλα, καὶ νὰ συμπαραλάβῃ καὶ δύο
ἄλλους ὑπηρετὰς.

— Ἄν ἔγῃς ὄρεξιν, μοι εἶπε τότε, νὰ περατώ-
σῃς τὴν μονομαχίαν, ἣν ἤρχισας, καὶ ἂν δὲν φοβῆ-
σαι ν' ἀπαντήσῃς πάλιν τὸν ἀντίπαλόν σου, θὰ σοὶ
προμηθεύσω διασκεδάσιν, δι' ἣν ἐλπίζω δὲν θὰ με-
τανοήσῃς.

Ἐφ' ἀπεκρίθην δὲ κ' ἐγὼ ὅτι παντάπασι δὲν εἶχον
σκοπὸν νὰ μείνω ὀπίσω, καὶ ἐπρόσθεσα ὅτι ἂν τὰ
ἐφόδια μου δὲν εἶχον ἐκλείψει, ὁ ἀντίπαλός μου δὲν
ἦ ἀπηλλάττετο τῶσόν εὐθὺν ἀπὸ τὴν μονομαχίαν.
— Ἐν γένει, μοι εἶπε, κινδυνωδεστέρα εἶναι πᾶσα
ἐκ τοῦ σπυεγγυς προσβολῆ τῶν μεγάλων τούτων θ-
φρων, ὅταν εἶναι τετραυματισμένοι, διότι ἐκμαίνον-
ται τότε, καὶ συνέπεσε νὰ φονεύσωσιν ἀνθρώπους ὀ-
τινες κατ' αὐτῶν ἐκινήθησαν. Ὁ ὑπηρετὸς ἐνὸς τῶν
γειτόνων μου, συνοδεύων ποτὲ τὸν κύριόν του εἰς
τὸ κυνήγιον, εὐρέθη αἴφνης ἐμπρὸς μεγάλου βόα. Ἀ-
μέσως ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ, καὶ νομίσας ὅτι τὸν
ἐπλήρωσε θανασίμως, προσήλθεν ὅπως τὸν φονεύσῃ.
Ἀλλὰ τὸ θηρίον ἐπιστραφέν κατ' αὐτοῦ, τὸν συνέ-
λαβε, τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς, καὶ τὸν περιέσφιξεν εἰς
τοὺς δακτυλίους του. Ὁ δυστυχὴς ἤρχισε κράζων ἐ-
λπεινῶς, καὶ οἱ λοιποὶ κυνηγοὶ ἀκούσαντες τὸν ἔ-
σπευσαν εἰς βοήθειάν του. Ἀλλ' ὁ ὄφρι εἰς τοιοῦτον
τρόπον εἶχεν ἐλιχθῆ περὶ αὐτόν, ὥστε ἔλιπε σωτη-
ρίας δι' αὐτόν δὲν ὑπῆρχεν. Ἄν ἐπυροβόλου, ἐβλεπον
ὅτι θὰ ἐφόνευον τὸν ἄνθρωπον μάλλον ἢ τὸν ὄφιν, ἂν
δ' ἤθελον νὰ πλησιάσωσι καὶ νὰ ἐλευθερώσωσι τὸν
σύντροφόν των, ἐξετίθεντο μόνον εἰς τὴν αὐτὴν τύ-
χην ἀνωρελῶς. Καὶ κατάρθωσαν μὲν τέλος νὰ θα-
νατώσωσι τὸ φοβερόν ἐρπετόν· ἀλλ' αὐτὸ εἶχεν ἤδη
πνίξει τὸ θυμὸν του.

Ἀλλ' ἃς μὴ σὲ τρομάξῃ ἡ ἱστορία αὐτῆ, εἶπεν ὁ
φίλος μου γελῶν· διότι τσοαῦτας λαμβάνομεν προ-
φυλάξεις ὅταν πλησιάζωμεν τοὺς ὄφεις, ὥστε εἶναι
σχεδὸν ἀδύνατον νὰ συμβῇ δυστύχημα.

Μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν ὁ Καίσαρ μετὰ πέντε ἢ
ἕξ συμμάχων, ὄλων ἐνόπλων· δύο δ' αὐτῶν εἶχον
μακρὰ ἐργαλεῖα ἐν εἰδεί ὀρεπάνων, διὰ ν' ἀνοίγωσι
διόδον διὰ τῶν καλάμων. Ἐμβιβασθέντες δὲ εἰς τὰ
πλοιαρία, κατέβημεν ταχέως τὸ ρεῦμα, δύο μαύρων
δούλων ῥωμαλέως κοπιηλατοῦντων, καὶ μετ' οὐ πολὺ
ἤμειθα ἐπ' αὐτῆς τῆς σκηνῆς τοῦ δράματος. Μέρους τῆς
παραποταμίας, ὅπου κάλαμοι δὲν ἐφύοντο, ἔφερον
ἔγνη αἵματος, ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ πληγὴ ἦτον και-
ρία. Ἀκριβῶς δ' ἀπέναντι τοῦ μέρους ὅπου ἦσαν τὰ
ἔγνη, οἱ κάλαμοι ἦσαν συντεθλασμένοι καὶ ἐσχηματι-
ζόν αὐλακα τσοῦτον ἔχοντα πλάτος, ὥστε εὐκό-
λως ἄνθρωπος ἐδύνατο νὰ διαβῇ δι' αὐτοῦ.

Βδὼ ἐστάθημεν, καὶ ἐπισκεφθέντες πάλιν τὰ θ-
πλά μας, ὅπως βεβαιωθῶμεν ὅτι ἦσαν ἔτοιμα, ἠκρα-
σθημεν μετὰ προσοχῆς, μὴ ἀκούσωμέν τινα κρότον
ὅστις νὰ μᾶς δείξῃ ποῦ κατέφυγεν ὁ ἐχθρὸς. Ἀλλ'
οὐδὲν ἤκουσαμεν, καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ εἰσχωρήσω-
μεν εἰς τὸν πυκνὸν καλάμων. Εἰς τῶν μαύρων
προσηγνῆς, ἀπέκοπτε διὰ τοῦ ὀρεπάνου του πᾶν τὸ
ἐμποδίζον τὴν διόδον, ὁ δὲ φίλος μου καὶ ἐγὼ ἠπό-
μεθα κρατυντες τὰ πυροβόλα, καὶ τὴν ἐπισθοφυλα-
κὴν ἀπετέλων· ὁ Καίσαρ μετὰ τῶν ἄλλων ὑπηρετῶν.

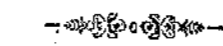
φιθόλιος, διότι όρθωθεις, έστήριζεν έπ' έμέ τους πρα-
 σίνους και σπινθηροβολούντας του όφθαλμούς, και ή-
 ταιμάσθη να ταιναχθῆ. Έντρομος ανέπδηξα: άλλ'
 άμα ήγήθην, ήσθάνθην τους όνυχας τής τίγριδος σχι-
 σαντες τάς σάρκας του ώμου μου, διότι είχαν λησμο-
 νήσει ότι εις τό χείλος του βόθρου με περιέμενεν ού-
 τως ό κίνδυνος. Αλλά διά του κινήματος τούτου τό
 θηρίον έκίνησε, τους παρά τό χείλος κλάδους, και
 άπ' αυτών τό πυροβόλον μου, έπεσεν εις τους πόδας
 μου. Αν δε και έβρεεν άφθόνως τό αίμά μου, και
 άν και όρμηεις ήσθάνόμην εις τόν ώμον τους πόρους,
 συνήψα όμως πάσας μου τάς δυνάμεις, και λαβών τό
 όπλον, έπυροβόλησα κατά τό όφρος, και τόν έφά-
 νευσα καθ' ήν στιγμήν έμελλε να ριφθῆ κατ' έμού.

Αλλ' ή έκπυροσκορότης έφάνη διπλασιάσασα τήν
 άγριότητα τής τίγριδος, ήτις ήρχισε προσπαθούσα να
 καταβῆ εις τόν βόθρον. Συγγράνως δ' ήρχισα και εγω
 αναλογιζόμενος σπουδαίως άν προτιμώτερον δεν ήτον
 να παραδοθῶ άμέσως εις τό λυσώδες θηρίον, παρά
 να μείνω επί πλέον εις τήν τρυμεράν θέσιν εκείνην.
 Σκοποδιναίως με κατέλαβε τότε, και ή άπελπίεια
 παρέφερε τάς φρένας μου, διότι άφ' ένός μὲν ήξουρον
 ότι έντός όλίγου ό συντρόφος του όφρος έμελλε να

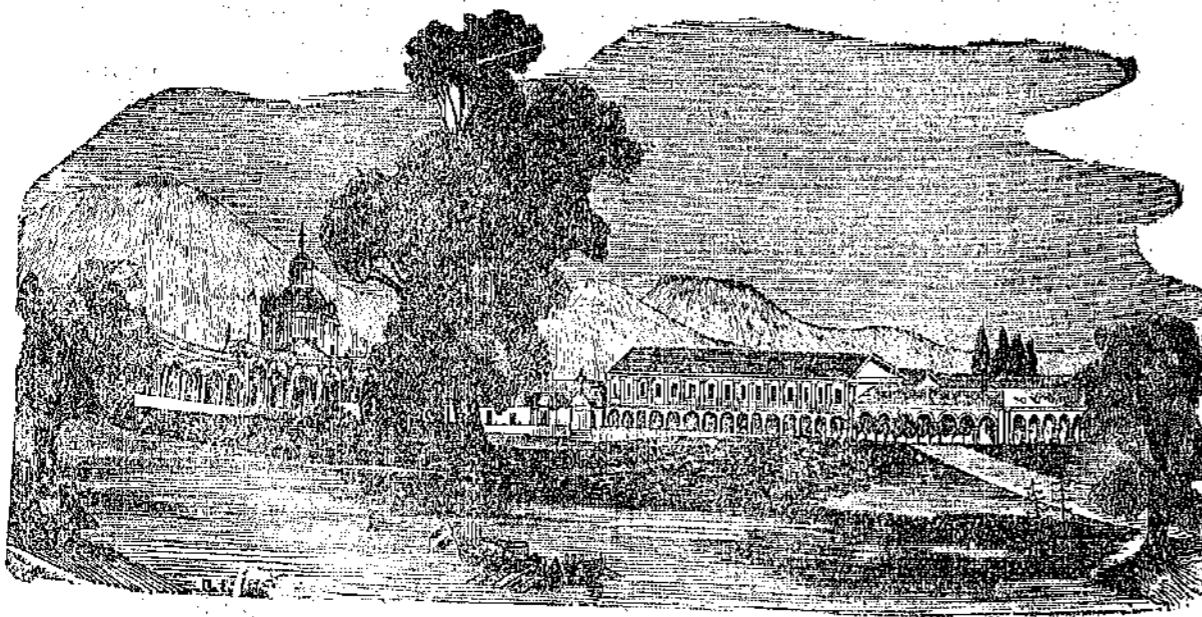
έλθῆ εις τόν λάκκον, άφ' έτέρου δε τό χάρμα ήρχι-
 καταβῆν υπό τους πόδας τής τίγριδος. Η άφρό-
 πινος φύσις ένέδιδεν ήδη, όταν αίφνης άρμαγμός φο-
 βερός ήκούσθη, και ή τίγρις, υπό πολλών φαρμακευ-
 μένων άκοντίων κατατοξευθείσα, έπεσε και έκυλιέτο
 σπαίρουσα έν σπασμοίς και άγιογία θανάτου. Μετά
 μίαν δε στιγμήν προσήλθον ό τής προτραίως ξενοδό-
 χος μου, και οι φίλοι μου, και έσπευσαν να μ' ά-
 νεγκύσωσιν από τόν λάκκον. Εύρόντες με δε σχεδόν
 άνέπαφον, απέπεμψαν χαρμοσύνους κορυγές, με συν-
 εχάιραντο, και πρό πάντων οι Ίνδοι έφάνιντο εύ-
 δαίμονες ότι μ' έσωσαν.

Τι λοιπόν έσήμαινεν ή δικαιωγή των; Μετ' ού πολύ
 τό μυστήριον εξήγήθη. Φέροντίς με πρός τό πλοϊόν
 μου, μοί διηγήθησαν ότι πρό όλίγου έφάνευσαν μέ-
 γαν λέοντα, όστις άφ' έσπέρας είχε πέσει εις ένε
 βόθρον, και ότι περί αυτου διελέγοντο, όταν ένόμισα
 ότι έπεδουλεύοντο τήν ζωήν μου. Από ταύτην δε
 τήν έκστρατείαν επέστρεφον, όταν ήκουσαν τόν πυ-
 ροβολισμόν μου, και όρμησάντες πρός τό μέρος εκεί-
 νο, κατώρθωσαν εύτυχώς να με σώσωσι.

Ταύτα είπόν ό γέρον άνεχώρησε.

ΤΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ
 ΤΗΣ
ΑΡΑΓΙΟΤΕΖΗΣ
 ΚΑΙ ΤΟΥ
ΜΑΔΡΙΤΟΥ.

Τα βασίλεια τής Αραγιοτέζης.

Περὶ τὰ μέσα τής πεντεκαιδεκάτης εκατονταετη-
 ρίδος, τό Ίσπανικόν έθνος ήτο έτι διερρημένον εις
 διάφορα μικρά βασίλεια, διατελούντα εις διηνεκείς έμ-
 φυλίας πολέμους, τὰ βασίλεια τής Καστιλλίας, τής
 Αραγωνίας, τής Ναυάρρας ή Πορτογαλία απέτέλει
 έμοίως ίδιον έν τή Ίβηρική χερσονήσῳ βασίλειον πρός
 δε τούτους, οι Μωαμεθανοί κατείχον έτι αξιόλογον
 μέρος τής χερσονήσου ταύτης μέρος. Πρίν δε παρέλθῆ μία
 εκατονταετηρίς, όλόκληρος ή Ίβηρική χερσονήσος όχι
 μόνον συνεπυκνώθη εις έν βασίλειον και απέβαλε τά
 τελευταία λείψανα τών άλλοθρησκίων κατακτητήν,
 άλλ' απέτέλεσε και μίαν τών ισχυροτάτων και λαμ-
 προτάτων επικρατειών άφ' όσας υπήρξαν ποτέ εις τόν
 κόσμον.

Τούτοι, επί φιλιππου του Β', περι τὰ μέσα τής
 εκκαιδεκάτης εκατονταετηριδος, τό Ίσπανικόν κρά-
 τος εκυριάρχει, έν Εύρώπῃ, τής Ισπανίας, τής Πορτο-
 γαλίας, τών Κάτω Χωρών ένθεν και ένθεν του Ρή-
 νου, τής Πουργουνδικής κομητείας, του Ρουσιλιάνος,
 του Μεδιολανικού κράτους, τής Νεαπόλεως και τής
 Σικελίας. Προέτι, ή Τουκάνα, ή Παρμα και αι άλ-
 λαι μικραι τής Ιταλίας πολιτεiai ήσαν έντελώς
 από του Ίσπανικού κράτους εξηρημέναι. Εν Ασία,
 ό βασιλεύς τής Ισπανίας έδέσποζε τών φιλιππίνων
 νήσων και όλων τών πλουσιών εκείνων καταστημά-
 των, τὰ όποια οι Πορτογάλοι είχαν ιδρῆσει εις τὰ
 κεράλια τής Μαλακκίας και Κοραμανδικής, επί
 τής Μαλακκικής Χερσονήσου και επί τών άρωματο-
 φών νήσων του ανατολικού αρχιπελάγους. Εν
 Αμερική, τὰ κτήματα αυτου εξηπλούντο εκατέρωθεν
 του Ισημερινού μέχρι τής ευκράτου ζώνης. Τα εις ο-
 δήματα του βασιλέως εκείνου ήσαν δεκαπλάσια τών
 εις οδήματα του βασιλέως αυτου στρατός συνε-
 πασούτα εκ 50,000 λογάδων ανδρών, ένθ' ή Αγ-
 γλία τότε δεν ειχεν ούτε έν τάγμα τακτικού στρα-
 του. Η ναυτική δύναμις τήν όποιαν συνετῆρει συνέ-
 κειτο από 140 πλοίων. Η Ισπανία τότε επέτυχεν,
 ότι ουδέν άλλο κράτος εις τους νεωτέρους χρόνους
 κατώρθασέποτε, επέτυχε να πρωταγωνιστήσῃ κατά τε
 γην και κατά θάλασσαν. Καί τὰ μὲν πεζικά αυτης τάγ-
 ματα ήπειλυσαν τήν πρωτεύουσαν του Γαλλικού κρά-
 τος· οι δε στόλοι, τὰ κεράλια τής Αγγλίας.

Υπερβολήν δε δεν λέγομεν, αξιούντες, ότι ό φι-
 λιππος Β' εκτήσαστο επί τής Εύρώπης δύναμιν ισχυ-
 ρότεραν και αυτης τής δυνάμειος ήν κατασκευάσεν ή
 μέγας Ναπολέων. Η έπίρροή του Γάλλου κατακτη-
 του ουδέποτε ήδυνήθη να υπερβῆ τὰ όρια του αιγαι-
 λου· ό κολοσσός εκείνος, ήτις περιεφέρεται τροπαιο-
 χος άπ' άκρων μέχρις άκρων τής Εύρώπης, δεν ήδύ-
 νετο να διαβῆ τόν ελάχιστον πορθμόν· ένθ' τὰ
 στρατεύματά του εισήρχοντο εις όλας τάς πρωτευ-
 ούσας τής ήπειρου, οι Αγγλικοί στόλοι έπολιορκουν
 όλους αυτης τους λιμένας, από Δαντίαςκου μέχρι
 Τερνέστας. Η Σικελία, ή Σαρδινία, ή Μαύρη, ή
 Γερμανική ήπειλοςαν βαθυτάτην ασφάλειαν δι' όλου
 όλων τής Εύρώπης των θρόνων. Ο νικηφόρος και κυ-
 λήμα και πολιτική δεξιοτης των ήγεμόνων του στρα-

τάρχου λαός, ήτις έπλήρου τὰ μουσεια αυτου διά
 των λαφύρων τής Αντουερπίας, τής Φλωρεντίας και
 τής Ρώμης, έπασχεν έλευενώς τάς δεινότερας στερή-
 σεις· και ένθ' ή ποιήσις και ήτορική δεν εφύρασαν λό-
 γους διά να εξυμνήσωσι τὰ κατορθώματά του, οι αν-
 θρωποι αυτοί δεν είχαν καφέν διά να τονίσωσι τὰ
 ναυρά των, και σάκχαρι, διά να γλυκάνωσι τό στό-
 μα των.

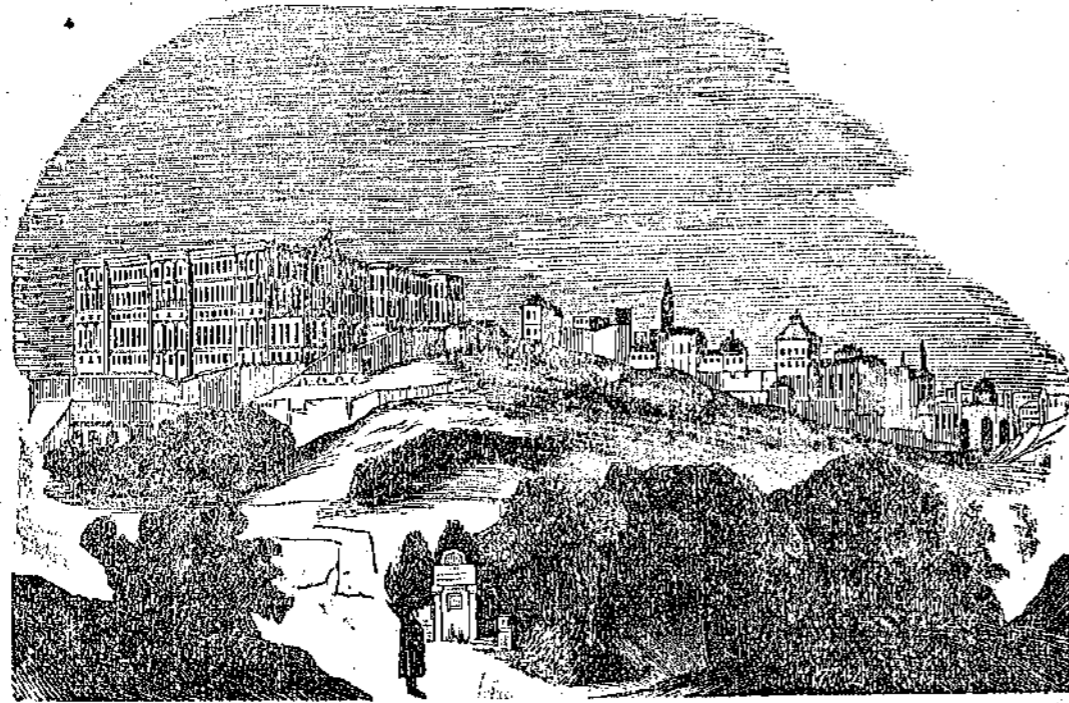
Η δε του Φιλιππου Β' δύναμις κατ' ουδέν υπήρ-
 ξεν επί τής στερεάς μικροτέρα τής του Ναπολέοντος.
 Ο αυτοκράτωρ τής Γερμανίας ήτο συγγένης και φί-
 λος του. Η Γαλλία, πάσχουσα τότε δεινῶς από τών
 θρησκευτικών αυτης διενέξεων, ουδέποτε υπήρξεν αν-
 τίπαλος αυτου επικίνδυνος, ένίστε δε διετέλεσε σύμ-
 μαχος υποκλινης. Συγγράνως δε ή Ισπανία ειχεν ότι
 ή Ναπολέον ματαιώς έπιθασεν, είχε πλοια, άποικίας,
 εμπόριον. Βπὶ πολύν χρόνον ή Ισπανία έοχε τό
 μονοπώλιον του εμπορίου τής Αμερικής και του Ίν-
 δικου ωκεανου. Απασ' ό χρυσός τής δύσεως και ά-
 παντα τὰ άρωματικά τής ανατολής παρ' αυτης κα-
 τείχοντο και διενέμοντο. Εν διαστήματι πολέμου
 μακροῦ, τό εμπόριόν της δεν ήνωχλήθη ειμή διά τών
 πειρατικών επιχειρήσεων όλίγων τινών τήδε κάκεισε
 πλανομένων καταδρομέων. Καί μετ' αυτην τήν κα-
 ταστροφήν τής πολυβουλλήτου Αρμαδας, δι' ής ό
 Φιλιππος Β' επεγείρησε να κατακτήσῃ τήν Αγ-
 γλίαν, οι πολιτικοί τής Αγγλίας ανδρες με τρόμον
 έτι απέβλεπον πρός τήν ναυτικήν του Φιλιππου δύ-
 ναμιν. Ο μέγας σφραγισοφύλαξ τής Αγγλίας έλεγεν
 εις τάς δύο βουλὰς, έν έτει 1593, τους αξιοσημιο-
 ννότεους τούτους λόγους: « άφ' ής εποχίς ό βασιλεύς
 τής Ισπανίας εκυβέουσε τήν Πορτογαλίαν, έγινε κα-
 τά τούτο ισχυρότερος ότι προσημακτώσαται και τήν
 Ίνδικήν· ώστε όσα κραταίς και άν ήτο πρότερον,
 σήμεραν είναι προδήλως πολυ κραταιότερος. . . . Οι
 στόλοι του διακυλύουσιν άπάσας τάς έμπορικές εις
 τὰ κεράλια τής Γαλλίας επιχειρήσεις των Αγ-
 γλων, ώστε, αληθῶς ειπείν, άν και δι' όλης τής
 Γαλλίας άφ' ήμων χωριζόμενος, δύναται όμως να θε-
 ωρηθῆ ως πολέμιος εις αυτὰ τὰ σύνορα ήμων επικρε-
 μάμενος. »

Αυτη ή ύπεροχή τής Ισπανίας έν τή Εύρώπῃ κα-
 τά τήν εκκαιδεκάτην εκατονταετηριδα δεν ήτο ά-
 πλήρως τήν έργον, άλλ' αποτέλεσμα τής ύπεροχῆς
 ήν ειχεν ή χώρα αυτη εις όλας τάς τέχνας του πο-
 λέμου και τής πολιτικής. Ανδρες δραστήριοι άμα
 και άγέρωχοι, ενάμιλλοι των περιφανοτέρων Ρω-
 μαίων, περιστοιχίζον τόν θρόνον έν διαστήματι μιᾶς
 όλης εκατονταετηριδος, οι Γουζάλθοι, οι Χιμέναι,
 οι Κόρται, οι Αλβαι. Η επιτηδειότης τής Ισπα-
 νικής διπλωματίας απέβη όνομαστή καθ' όλην τήν
 Εύρώπην. Το έθνος τούτο ουδένα ειχεν ίσον περί τήν
 διεξαγωγήν του τε τακτικού και του άτάκτου πο-
 λέμου. Η ακάλεκτος των Γάλλων Ισποτεία και ή
 πυκνή των Έλουητιών φάλαγγ έξίσου ανεπιτήδειαι
 ανεδείχθησαν ν' αντισταθώσιν εις τή Ισπανικόν πε-
 λήμον εκείνου, του απειλήσαντος τήν υπαρχίν
 όλων τής Εύρώπης των θρόνων. Ο νικηφόρος και κυ-

κράς πόλεως αναβαίνουν εις 8000 ψυχών, ενώ κατά το επίλοιπον τού έτους μάλις συμποούνται εις 2600.

Άξιοσημείωτα είναι και τὰ εν Μαδρίτω βασίλεια.

μήθησαν υπό του Φιλίππου Β'. Αλλά έπρεπε να γράψωμεν τόμους πολλούς εν ήθέλωμεν ν' απαριθμήσωμεν άπαντα τὰ πολυτελή και μεγαλοπρεπή οικοδομήματα, εν βρήουσι πάσαι αι

Βασίλεια Μαδρίτου.

τά οποία είναι όμολογουμένως τὸ λαμπρότερον τῆς Εὐρώπης βασιλικὸν κατάλυμα· κείνται δὲ εἰς τὸ δυτικὴν τῆς πόλεως μέρος· καὶ ἡ μὲν ἐξωτερικὴ αὐτῶν ὄψη, ἂν καὶ ὠραία, εἶναι ὅμως σκαιά ὀπισθοῦν· ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἐξίστιον, μάλιστα ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ αἰθουσα τῶν πρέσβων· εἰκόνας δὲ βασιυτιμόταται κοσμοῦσιν ἅπαντα τὰ δώματα. Τὰ βασίλεια ταῦτα, πυρκαηθέντα ἐν ἔτει 1734, ἀνωκοδο-

πόλεις καὶ πάσαι αι γωνίαι τῆς Ἰσπανίας. Δὲν ἔπεσθημεν δὲ νὰ εἰπωμεν εἰμὴ περὶ τῶν δύο πρᾶκτικῶν ἐπιτηδεύσεων τῶν ἰσπανικῶν ἀστρονόμων· ὅτι τὰ περὶ αὐτῶν ῥηθέντα δὲν εἶναι ἀρκετὰ, οἱ πλείονες ἴσως θελοῦν συνομολογήσει μεθ' ἡμῶν ὅτι τὰ πρὸ τούτων ἐκτελέντα εἶναι πολὺ περιεργάτα τῆς πολυλογωτέρας τῶν οικοδομῶν περιγραφῆς.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ

Ἐν ἔτει 1852 καὶ ἐν ἔτει 1853.

Ὅλος ὁ κόσμος ἤξεύρει, ὅτι ὁ ἥλιός μας ἀποτελεῖ μέρος μεγάλου ἀθροίσματος ἡλίων ὁμοίων μετὸν ἑδικόν μας, καὶ οἵτινες εἶναι οἱ ἀναρίθμητοι ἀστέρες τοῦς ὁποῖους βλέπομεν ἐσπαρμένους τρόπον τινὰ εἰς τὸν αἰθέριον οὐρανόν. Ὀλιγώτερον ὅμως γνωστὸν εἶναι, ὅτι ὁ ὑπέρογκος κύκλος τῶν ἡλίων σωρὸς κατέχει ἐν τῷ οὐρανῷ εἰδίαν τινὰ ὠρισμένην καὶ διακεκριμένην γῶραν, τῆς ὁποίας δυσκόλως ἡ φαντασία εἰμπορεῖ νὰ ὑποθέσῃ τὴν ἔκτασιν, ὅταν συλλογισθῶμεν ὅτι ἐκ τῶν ἡλίων ἐκείνων ὁ πλησιέστερος εἰς τὸν ἑδικόν μας

ἥλιον ἀπέχει ἀπὸ αὐτοῦ διακοσίας χιλιάδας εὐρη περισσώτερον ἀπ' ὅτι ἡ γῆ ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἥλιόν μας καὶ ὅτι πάλιν ἡ ἀπόστασις τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου τούτου ὑπερβαίνει τὰ 150 ἑκατομμύρια τῶν χιλιομέτρων. Ὅλον αὐτὸ τὸ ἄθροισμα τῶν ἡλίων, οἵτινες, ὡς ἐν τῆς ἀποστάσεως, φαίνονται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας συμπεφυρμένοι, σχηματίζει ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἀμυδρὸν ἐκεῖνο καὶ ὑπόλευκον φῶς τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν γαλαξίαν κύκλον. Δὲν ὑπάρχουσιν ἀριθμοὶ ὀνομαζόμενοι νὰ παραστήσωσι τὴν ἀπειρίαν τῶν ἐπισσωρευμένων αὐτῶν ἡλίων, οἵτινες φαίνονται εἰς ἡμᾶς κατὰ γῶνας ἀπειρον τοῦ οὐρανοῦ χώραν. Καθ' ὅσον τὰ τηλεσκόπια τελειοποιῶνται, ὁ ὀφθαλμὸς ἡδυνάθη νὰ παρεισδύσῃ βαθύτερον εἰς τὸν ὄγκον αὐτῶν τῶν ἀστέρων καὶ νὰ παρατηρήσῃ ἄλλους νέους ὀπισθεν

ἐκείνων τοῦς ὁποῖους τὰ προηγούμενα τηλεσκόπια ἔβλεπον καὶ διακρίναν. Ὁ περίφημος Οὐμβόλδιος, διὰ νὰ διακρίνῃ τὸν σωρὸν τῶν γαλαξίαν αὐτῶν τῶν αὐτοτελῶν ἡλίων τὸν ὑπάρχοντα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ, ὠνόμασεν αὐτὸν γῆσον· διότι τῶντι ὄσφραχνῶν καὶ ἂν ἦναι αἱ διαστάσεις τοῦ ἀθροίσματος ἀστέρων τῶν ἀστέρων, αὐτοὶ καὶ μόνοι πολὺ ἀπέχουσι τοῦ νὰ πληρῶσι ὀλόκληρον τὴν βάλαν τῆς ἀβύσσου, τὸ γενόμενον προσίτον εἰς τὴν ὄρασιν ἡμῶν ὡς ἐκ τῆς τελειοποιήσεως τῶν ὀπτικῶν ἐργαλείων. Ὁ σωρὸς τῶν ἡλίων τῶν ὁποίων εἰς εἶναι καὶ ὁ ἡμέτερος ἥλιος, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ γαλαξίας κύκλος τὸν ὁποῖον βλέπομεν, δὲν εἶναι ὁ μόνος ὑπάρχων ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐπίσης δὲ νομίζετε γαλαξίας, πάσαις αὐτοτελεῖς νήτους ἡλίων οἱ ἀστρονόμοι ἀνεκάλυψαν δὲ τῶν θαυμασιῶν αὐτῶν ἐργαλείων καὶ τῆς ἐπιτηδεύσεως ἐπιτηδεύσεως; Ἀρὰ γε δύο ἢ τρεῖς, ὡς ἔφρονεῖτο περὶ τὰ τέλη τῆς 17. ἑκατονταετηρίδος ἢ ἑκατὸν, ὄσοι ἐλογαριάζοντο περὶ τὰ τέλη τῆς 18; ἑκατὸν γαλαξίαι εἶναι τὴν ὑπέρογκον, ἀλλὰ πολὺ ἀπέχουσι τῆς ἀληθείας. Κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ οὐρανοῦ ἐπιθεώρησιν, τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν ὁ μικροῦ ὁ Ἰωάννης Βρογγέλλιος, οἱ παρατηρηθέντες μέχρι τούτου γαλαξίαι ὑπερβαίνουν τοὺς 4,000! Καὶ ἐν τούτοις ὁ οὐρανὸς δὲν καθυπεβλήθη ἀκόμη εἰς τὴν δοκιμασίαν τῆς τερατώδους τηλεσκοπίου, τὸ ὁποῖον κατεσκεύασεν ἐν Ἰρλανδίᾳ ὁ Λόρδος Ρόσσε. Τὸ τηλεσκόπιον τοῦτο ἔχει στόμα 68 ἀγγλικῶν ποδῶν, καὶ μήκος σχεδὸν ἐξήκοντα· στήριξται ἐπὶ τοῦ γου ἔχοντος 70 ποδῶν μήκος καὶ 50 ὄψας (ὑψίς) δὲ 15000 χιλιγράμμων καὶ ἀνήγαγε δαπάνην 300,000 φράγκων, ὑπὸ τοῦ προαναφερθέντος ἰδιώτου ἀνδρὸς καταβληθεῖσαν. Φαντασθῆτε τί θελεῖ ἀνακαλύψῃ ἀκόμη εἰς τὸν οὐρανόν ὁ γιγαντώδης ἐκεῖνος ὀφθαλμὸς, τοῦ ὁποῖου ἡ κόρη ἔχει 68 ποδῶν διάμετρον! Ὅστω λοιπόν, διὰ τῆς προσόδου τῆς ἐπιστήμης, προεβλήθη ἀπὸ ἀπείρου εἰς ἀπειρον. Ἡ γῆ, μας, παραβαλλομένη μετὸν ἄνθρωπον, φαίνεται ὑπερβαλλόντως μεγάλη καὶ ὅμως εἶναι ἐν μόνον σημεῖον παραβαλλομένη πρὸς τὸν ἥλιόν μας καὶ πρὸς τὴν ἀπόστασιν τὴν διαχωρίζουσαν δύο γείτονας ἡλίου. Ὁ ἡμέτερος γαλαξίας περιέχει ἀναρίθμητον πλῆθος τοιαύτων αὐτοτελῶν ἡλίων, καὶ ἂν διὰ τῆς φαντασίας ἄμα καὶ τοῦ τηλεσκοπίου διακρίνωμεν τὰς διαστάσεις αἰτίνες ὑπάρχουσι μεταξύ τοῦ πρώτου αὐτοτελοῦς γαλαξίου καὶ τοῦ ὀπισθεν αὐτοῦ ὑπάρχοντος δευτέρου, καὶ τοῦ ὀπισθεν τούτου τρίτου καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τῶν τεσσαρῶν χιλιάδων γαλαξίαν τοῦς ὁποῖους ἀπρηθμήσωσιν ὁ Ἰωάννης Βρογγέλλιος, φθάνομεν εἰς ὄρα τὸ οὐτόν ἀπ' ἡμῶν ἀφιπτάμενα, ὡς τὴν τολμηροτέρα φαντασία αἰσθάνεται τῆ ἀληθείᾳ τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν μικρὰν τοῦ κόσμου ἡμῶν γωνίαν μάλλον ἢ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπιδιώκονσα τὰ ἀριθμῶματα ἐκεῖνα τῶν ἡλίων, τὰ ἐπ' ἀπειρον σεσωρευμένα τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δέ. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἀπὸ τῶν πολυαριθμῶν γαλαξίαν οἵτινες πληρῶσι τὴν ἀβύσσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἀναρίθ-

μῶν ἡλίων οἵτινες συγκροτοῦσιν ἕκαστον τῶν γαλαξίαν, καταβάτες εἰς τὸν ἡμέτερον ἥλιον, περιοριζόμεν εἰς μόνην τὴν χώραν τῶν πλανητῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων κατατάσσεται ἡ γῆ ἡμῶν, πάλιν θέλομεν εἶρε πολλὰ τὰ ἐξάτια, μάλιστα ὡς ἐκ τῶν ἀστρονομικῶν ἀνακαλύψεων τῶν γενομένων ἐν ἔτει 1852. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐγνώριζον εἰμὴ 7 πλανήτας, καὶ τοὶ κατατάσσοντες μεταξύ αὐτῶν ἀτόπως τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην· σήμερον δὲ εἶναι γνωστοὶ 31, ἐξ ὧν 8 ἀνεκαλύφθησαν ἐν ἔτει 1852, ὡς τὸ ἔτος τοῦτο εἶναι σημαντικώτατον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀστρονομίας. Διὰ νὰ γνωρίσετε τὴν θέσιν τῶν 31 πλανητῶν τούτων, ἀναχωρήσατε ἀπὸ τὸν ἥλιον τέσσαρες πλανήται μέσου μεγέθους, ὁ Ἔρμης, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ἢ ἂν θέλετε ἡ Κυβέλη, καὶ ὁ Ἄρης περιφέρονται περὶ τὸν κεντρικὸν ἐκεῖνον ἀστὲρα καὶ ἐν τῇ γειτονίᾳ αὐτοῦ, ἐνῶ εἰς τὰ πέρατα τοῦ κράτους τοῦ ἡλίου τέσσαρες ἄλλοι μεγάλοι πλανῆται, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν, κινουμένοι ἐντὸς τροχιῶν ἀπεριόριστων. Ὁ Ποσειδῶν μάλιστα ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ἡλίου τριακοντῆς τῆς Κυβέλης. Ἐν τῷ μεταξύ τῶν δύο τούτων συμπλεγμάτων, ἐν τῷ μεταξύ δηλαδὴ τοῦ Διὸς, ὅστις ἐκ τῶν μεγάλων καὶ ἀπαιτέρων τοῦ ἡλίου πλανητῶν εἶναι ὁ ὀλιγώτερον ἀπὸ αὐτοῦ ἀπέχων, καὶ τοῦ Ἄρεως, ὅστις ἐκ τῶν μέσων καὶ πλησιέστερων εἰς τὸν ἥλιον πλανητῶν εἶναι ὁ πλείστον ἀπὸ αὐτοῦ ἀπέχων, ὑπάρχει ἀγίλη τις 23 πλανητῶν, τὰ ὁποῖα μικρὸν ἀπέχουσι ἀπ' ἀλλήλων καὶ κατέχουσι τὸ διάστημα τὸ διαχωρίζον τὴν τροχίαν τοῦ Ἄρεως ἀπὸ τῆς τροχίας τοῦ Διὸς. Ἰδοὺ πότε, ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων καὶ πῶς ἀνεκαλύφθησαν τὰ μικρὰ ταῦτα σωμάτια, ἐτι δὲ καὶ ποῖα τὰ ὀνόματα τὰ ἀποδοθέντα εἰς αὐτὰ.

1804. Δάμητρα	Πιάξις.	Πάνοριμον.
1802. Παλλὰς.	Ὀλβέρσιος (α).	Βρέμν.
1804. Ἥρα.	Ἀρδιγγίος.	Λιλιενθάλ.
1807. Βασίλ.	Ὀλβέρσιος (β)	Βρέμν.
1845. Ἀστραῖος.	Ἰγκίος (α)	Δρισσέν.
1847. Ἰθῆ.	Ἰγκίος (β)	Δρισσέν.
1847. Ἰρίς.	Ἰνδῖος (α)	Λονδίνον.
1847. Φλόρα (Χλωρίς).	Ἰνδῖος (β)	Λονδίνον.
1848. Μῆτις.	Γραάμιος.	Μαρκρέα (Ἰρλανδία).
1850. Ὑγεία.	Γάσπαρις (α)	Νεάπολις.
1850. Παρθενόπη.	Γάσπαρις (β)	Νεάπολις.
1850. Οὐκυτώρια.	Ἰνδῖος (γ)	Λονδίνον.
1850. Πιγερία.	Γάσπαρις (γ)	Νεάπολις.
1851. Βιρήνη.	Ἰνδῖος (δ)	Λονδίνον.
1851. Ἰωνομία.	Γάσπαρις (δ)	Νεάπολις.
1852. Νυχή.	Γάσπαρις (ε)	Νεάπολις.
1852. Θέτις.	Λούθηρος.	Δυσσελδέρφ.
1852. Μελοπομένη.	Ἰνδῖος (ε)	Λονδίνον.
1852. Τύχη.	Ἰνδῖος (ς)	Λονδίνον.
1852. Μασσαλία.	Χανονάσιος.	Μασσαλία.
1852. Λουκοτοκία.	Γολσμῖθ.	Παρίσιος.
1852. Καλλιόπη.	Ἰνδῖος (ζ)	Λονδίνον.
1852. Θάλεια.	Ἰνδῖος (η)	Λονδίνον.

τὸν ἠκούσαμεν λέγοντα, κατὰ τὴν συνθήκην του, ἐν παραβολαῖς, ὅτι αὐτὸς καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ ἐφύττεισαν τὸ δένδρον τῆς Ἑλληνικῆς ανεξαρτησίας, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἀνάξιοι καὶ νὰ τὸ καλλιεργήσωσιν. Ἴδού διὰ τί, προσέθετον, ἔστειλα τὸν νεώτερόν μου υἱὸν εἰς τὴν Ἑβρώπην, διὰ νὰ φωτισθῇ καὶ ν' ἀποτελειώσῃ μετ' ἄλλων πεπαιδευμένων ὅ,τι ὁ πατήρ του καὶ οἱ σύντροφοί του δὲν ἐγνώριζον νὰ πράξωσι.

Καὶ ὅμως ἦτο θνητὸς, φορῶν σάρακα κατέστρεψε κυβερνήτην. ἐκπροσωποῦσαν ὅπωςδὴποτε τὴν τάξιν, τὴν παιδείαν, καὶ τὴν βαρῦτητα, καὶ ὑποκατέστη, κατὰ τὴν κρισιμωτάτην μάχιστα ἐκείνην ἐποχὴν, ἄλλην, ἐκ τῶν τριῶν μελῶν τῆς ὁποίας, τὸ μὲν, ὡς λέγει σύγχρονός τις ἱστορικός, (*) ἐνάπηξε φάραγγον εἰς τὸ στήθος ἐκείνου ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ὁποίου εἶχε διαρρήξει τὰ ἑαυτοῦ ἱμάτια, τὸ δὲ ἀπέλευεν ὑπολήψεις ὅσον ἐνδέχεται ἀμφιβόλου, καὶ τὸ τρίτον ἦτο ἴσως ὁ ἐπιτελέσττος βλάξ ἀπάσης τῆς Σπέρτης Ἑλλάδος.

Ἐπομεν ὅτι τέσσαρες σχεδὸν μῆνας διήρκεσαν ἡ συνέλευσις, καὶ ὅμως τρεῖς μόνον ὑπῆρξαν αἱ ἀξιολόγου πράξεις τῆς, τὰς ὁποίας ἠδύνατο, ἂν ἤθελε, νὰ κατάρτησεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν μιᾷ ὥρᾳ ἡ ἀναγόρευσις τοῦ Κυβερνήτου, καὶ ὁ διορισμὸς τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ τοῦ στολάρχου. Βίς ταύτας δὲ δὲν συμπεριλάμβανον καὶ τὸ σύνταγμα· οὐχὶ μόνον διότι ἐπεψηφίσθη κατεπιστευμένως, καὶ ὑπ' ἀνδρῶν εἴτε ἀδοκίμων, εἴτε μετρίως μελετητῶν τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, ἀλλὰ καὶ διότι, λακτισθὲν μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου ὡς ἀπροσφύς, ἡ μὲλλον ὡς περιέχον ἀπάσης τῆς δημοκρατικῆς ἀρχῆς τῶν ἐπαναστατῶν τοῦ 1793 καὶ 1820 ἔτους, ὡς ἔγραφε καὶ ὑπαγόρευσιν τοῦ ὁ κόμης Βούλγαρης, (***) δὲν συνετέλεσαν εἰμὴ εἰς τὸ νὰ ἐξακηύνη τὴν γλώσσαν ῥητόρων τινῶν τῆς συνέλευσεως καὶ τῶν παρεισάκτων εἰσηγητῶν του, καὶ νὰ παρέξῃ πρῶτον μὲν ἐργασίαν, βεβαίως ἀληθῆ, εἰς τὴν καλλιγράφον δεξιάν γνωστοῦ τινος διδασκάλου, δεύτερον δὲ τροφήν εἰς τὰ εὐρωτιώτα πειστήρια τῆς ἐθνικῆς τυπογραφίας, καὶ τρίτον ἀραμῆς εἰς τὰ κερουνοδόλια ἄρθρα τοῦ ἐν Ἰδρύσῃ Ἀπόλλωνος.

Ἄνομασάμεν τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ συντάγματος παρεισάκτους, ἀλλ' ἡ λέξις μόνη δὲν ἐρμηνεύει τὸ πρᾶγμα. Ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ συνέλευσει ἐπιβρῶν ἤθελεν ἀφεύκτως Σύνταγμα· ἀλλὰ τὸ Σύνταγμα εἶχεν ἀνάγκην συντακτῶν. Ναι μὲν ὑπῆρχέ τις πληροξούσιος, (ἀδάξ, ῥητόρον ἐν παρρησίᾳ, καὶ αὐτῆς τῆς Ἀλβανικῆς,) ὅστις, ἐξωγαμμένα ἔχων τὰ τέσσαρα θυλάκιά του δι' ἐκτεταμένων σχεδίων πολιτευμάτων, καὶ στρατιωτικῶν κανονισμῶν, καὶ ἄλλων πολυτίμων κυβερνητικῶν διατάξεων, ἐπεδείκνυε δεκάκις καὶ ἐκάστην συνδράκιν τὰ πλουσιοπάρχα ἐκεῖνα χρυσορυχεῖα· ἀλλ' ἡ συνέλευσις ἤθελεν ἐπιτροπήν περιέχουσαν ὁ

λας τὰς ἱκανότητας. Ὡς γνωστὸν δὲ, αἱ ἱκανότητες πρὸ εἰκοσιῆς ἔτων δὲν ἐπλημύριζον τὴν Ἑλλάδα, οὐδὲ συγκατένευον πλέον αἱ ὑπάρχουσαι νὰ ἐξέλθωσι περὶ πολιτευμάτων, ἐνῶ, ἐὰν ἐπέπρωτο νὰ σωθῇ ἡ πατρίς, ἡ σωτηρία αὐτῆς ἐμελλε νὰ ἔλθῃ ἐξωθεν. Ἀφοῦ λοιπὸν διώρισεν ἐκ τῶν σπλάγγων αὐτῆς καὶ τινὰς τῶν μᾶλλον πεπαιδευμένων, προσεκάλεσε καὶ τοὺς λογιωτέρους τῶν παρεπιδημούντων ἐν Τριζήνῃ ἀκροατῶν. Οἱ δὲ ἐξωτερικοὶ οὗτοι καθίσταντο τότε μᾶλλον ἀναγκαῖοι, καθύσων τὰ σοφώτερα τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, ὡς ὁ Ζωγράφος, ὁ Τριζούπης, ὁ Πολυζωίδης καὶ ἄλλοι τινές, εἶχον παραιτηθῆ ὡς πεισθέντες, ὡς ἔγραφον, μετὰ ἱκανῶν ἐξέτασιν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον εἰς κἀθε φρόνιμον καὶ εὐλαμπῆ πολίτην νὰ συντάξῃ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν σύνταγμα πολυφρονίου δικρατικῆς κ. τ. λ. »

Μετὰ πόδου ἀνακαλῶ σήμερον εἰς τὴν μνήμην μου τοὺς τρεῖς ἐκείνους εἰσηγητὰς, τῶν ὁποίων τὴν κόνιν καλύπτει ἀπὸ πολλοῦ ψυχρὸν μάρμαρον. Ἐκείνου ἔχω εἰπέτι καὶ τὴν ἀκάθικτον καὶ φιλοσοφώμενον τοῦ Κλονάου ῥητορείαν, καὶ τὴν θαλαρῶν καὶ εὐμελεῖ τοῦ Ν. Σκούρου φωνήν, καὶ τὸν ἐμβροβῆ λόγον τοῦ Γρ. Σούτσου. Παιστικῆ τριότης ἦτο ἡ εὐλογίαι των, ἀλλὰ δὲν ἐπέθετο καὶ πάντοτε τοὺς πληροξούσιους διότι, τῷ κερῶ ἐκείνῳ, ὁ νομομαθὴς ἡ συνήγορος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τοῦ Σωκράτους, ὅπως ἐθεωρεῖτο οὗτος ὑπὸ τῶν κατηγόνων του, ἱκανός, δὲ λαλῶν, τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι μίαν τῶν ἡμερῶν συνέστη ἔρις βαγδαυράτη ἐὰν ὁ Κυβερνήτης ἔπρωτο νὰ κερυθῇ ἀνεύθυνος ἢ ὑπεύθυνος, ἢ ὅπως ἐλέγετο τότε, ἀπροσβίστατος. Οἱ εἰσηγητὰι μετὰ τινῶν ἄλλων πληροξούσιων, ἐξ ἐκείνων ὅτινας ἡ εἶχον μελετήσει προσεκτικώτερον, ἡ κερυκολοῦθον ἀβασανίστους νὰ ἐννοηθῶν πολιτεύματα, ὑπεστήριζον τὴν πρῶτην δόξαν· ἀλλ' ὁ πολὺς ὄχλος δὲν εἶχε μὲν γνώμην, διότι ξένοι ἦσαν εἰς αὐτὸν αἱ συνταγματικαὶ θεωρίαι, ἀλλ' ἐφοβεῖτο. Ἐφοβεῖτο μὴ ἐξήτουν ν' ἀπατήσωσιν αὐτὸν οἱ εἰσηγητὰι, καὶ μὴ ὁ Κυβερνήτης, ἀκαδεκνύμενος ἀνεύθυνος, ἐκτραπῆ ἀυστόλως εἰς πᾶν θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον, ἐνῶ τὸ βῆρος τῶν σοφῶν του παρεκτροπῶν ἤθελε πίπτει εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἦττον αὐτοῦ σοφωτέρων ὑπουργῶν.

Εἰς μάτην οἱ τρεῖς νομομαθεῖς εἰσηγητὰι ἐκείνων ὀλόκληρον τὴν φαρῆτραν τῶν συνταγματικῶν αὐτῶν ἐπιχειρημάτων! Εἰς μάτην ἀνεσκέλευσαν ἀπάσης τὰς δημοσιογραφικὰς βιβλιοθήκας τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας! Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους δὲν ἀντεπέλαυνον μὲν διὰ λόγων, ἀλλὰ δὲν ἐνέδιδον.

Ἡ συζήτησις καθίστατο οὕτω ἀτελεύτητος, καὶ οἱ εἰσηγητὰι ἀπαυδῆσαντες, ἐράνιοντο ἔτοιμοι νὰ βίψωσι τὰ ἀσπίδας καὶ νὰ ὑποχωρήσωσιν.

Ἀλλ' εἰς ἐξ αὐτῶν, ἀθλητικώτερος τῶν ἄλλων, ὡς στρατιώτης ὅστις καὶ ἀποδυσήκων ἀρπάζει τὸ δόπλον καὶ στέλλει νέον τραῦμα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, εἰς τὴν ζωὴν τῶν γονέων μου, διεσάλπισεν ἐντόνος καὶ βροντοφώνως, « δὲν θέλωμεν νὰ σῆς ἀπατήσωμεν ».

Καὶ ἐν ἀκρῆι τὸ κενοφανὲς τοῦτο βουλευτικὸν ἐπιγένημα κατέπεισε τοὺς διατάζοντας, καὶ, πλὴν δύο ἢ τριῶν, ὅλοι ἐνέδωκαν εἰς τὸν εἰρηγητῶν τὴν πρότασιν.

Ὁ εἰρηγητὴς ἐκεῖνος, νέος ἱζίων τρέχων κατόπι σαῖς, ἀπέθανεν ἀθλῶν ὑπὲρ ἰδέας τὴν ὁποίαν ἐθεράπευε μὲν ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν, ὑπὲρ τῆς συγχωνεύσεως τῶν πολιτικῶν μεριδίων.

Τὴν ἀνάγκην τῆς συγκεντρώσεως τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς μόνου, εἶχον πρὸ πολλοῦ αἰσθανθῆ οἱ Ἕλληνας. Εἰκταῖον δὲ ἴσο ἂν ὁ εἰς οὗτος, συνάπτων ἐν ἐαυτῷ καὶ πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν ἀρετῶν, ἀνῆρα παρῶν ἐξ ἐφ' ἑαυτοῦ ἀπάσης τὰς κυβερνητικὰς ἡνίας. Ἀλλ' ὁ δεσποτισμὸς, εἶχε, φαίνεται, ἰσοπεδώσει καὶ αὐτὰς τὰς εὐφύας, καὶ παρὰ τὴν ἀνδρείαν, οὐδὲν ἄλλο ἀληθῶς ἔρχον ἀνεφάνη ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ ἐνναετὲς διάστημα τοῦ ἀγώνος τας.

Ὁ Ματακίδης πρῶτος, χρηστὸς καὶ φιλόπατρις ἀντιπρόσωπος τῆς Σάμου, ἐπρότεινε ἐν Ἑρμιόνη τὴν ἐκλογὴν ἐνὸς κυβερνήτου. Ἡ ἰδέα αὐτῆ καλλιεργηθεῖσα ἐκπροσφύρησεν, ἡ δὲ παραδοχὴ αὐτῆς κατῆνθη μάλιστα ἀναπόφευκτος, ἀφοῦ δύο Ἀγγλοὶ ἀναδείχθησαν ἡ ἐπρόκειτο ν' ἀναδειχθῶσιν ἀπὸ αὐτοῦ κρητάρου ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Οἱ πλείστοι δὲ ἐδοξάζον ὅτι ὁ κυβερνήτης ἔπρωτο νὰ εἶναι μὲν Ἕλληνας τὸ γένος, νὰ προσκληθῇ δὲ ἐξωθεν.

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον ὑπῆρχε διαφωνία· ὁ μὲν Κωλοκατρώνης, ὅστις, ὡς φαίνεται, πρὸ τῆς συγλήψεως τῆς Συνελεύσεως, διὰ νὰ καταπέσῃ τὸν κατατρέξαντα αὐτὸν Κουντουριώτην νὰ μεταβῇ εἰς Ἑρμιόνην, ὑπέσχετο πρὸς αὐτὴν τὴν ἀναγόρευσιν του ὡς μόνου κυβερνήτου, ἀποθέσας τὸ πρόσωπόν του εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Καποδίστρια, ἄλλοι δὲ ἐπρότεινον ἑκκρετόν τινα τῆς γείτονος Ἑπτανήσου, ἄλλοι ἤθελον τὸν Κουντουριώτην, καὶ ἄλλοι οὐδένα ἐξ αὐτῶν. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως ὅτι, ἐνῶ ὁ Καποδίστριας ἀνηγορεύθη ἐν Τριζήνῃ τὴν 28 Μαρτίου μετὰ δύο ἡμέρας, ἦτο τὴν 30 παρούσα ἡμερὰ πρῶτος ἀναφορὰ τοῦ γέροντος τῆς Πελοποννήσου στρατάρχου, γεγραμμένη ἐν Ἑρμιόνη τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ μηνός, δι' ἧς, δημοσιογραφικῶν ὁ ὁρσιβίτος οὐτὸς στρατιώτης, ἐπεκαλεῖτο τὸ ἡμερικὸν ἐκεῖνο δόγμα αὐτὸ ἀγαθὸν πολυκαρῶν, « καὶ ἐπρότεινε τὸν ἐκλεγέντα ἦδη Καποδίστριαν. Συγχρόνως δ' ἔλεγεν ὅτι « δυνάμει νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸν Κόρχραν καὶ τὸν Τσώρτς διὰ νὰ εὐτακτῶσμεν τὸ ναυτικὸν καὶ τὸν στρατὸν. »

Ὁ Κόρχραν, τὸν ὁποῖον ἀνεμένομεν ὡς ἄλλον Μεσοῖαν, οὐτινος τὸ ὄνομα εἶχε μεγαλύνει διετῆς προσδοκίας, ὅστις ἦλθεν ἐπιδεικνύων ὡς περὶ ἡλίου θυμῶς σκιάν γίγαντος, καὶ ἀπέπλην ἡλίου μεσουρανοῦτος βασιτάζων ἐπ' ὤμων τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ σκιάν, εἶχε φθάσει περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου εἰς τὴν ἀδύνατον ν' ἀναγνώσῃ τις τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Συνελεύσεως ἀλληλογραφίαν, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ βαθεῖς τιτρωσκόμενη τὴν ἐθνικὴν του φιλοφροσύνης ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀφοσίωσιν ἀκραφνεστάτην πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ ἦλθεν ἀντάλλιος

ἦλθεν ὁ ἀλλόφυλος ἐκεῖνος ὑπηρέτης νομισματικῆς, καὶ ἀπειλᾶς κατὰ τῆς δεσποτικῆς αὐτοῦ Συνελεύσεως, καὶ ἐκεῖνη βιγούσα ἤκαθεν αὐτῆς, καὶ οὐδὲ κἂν δι' ἀξιοπρεπῆς τινος ἀπαντήσεως ἐξήτει νὰ ὑπακούῃ τὰ βέλη! Τὸ σκόνη ἡ πολιτικὴ ἀκκαρότης τῶν διευθυνόντων τὴν συνέλευσιν τῆς Τριζήνης ἡ κατέκρινε, καὶ δικαίως, τοὺς στρατιωτικῶς ὡς τοὺς κατέκρινε καὶ ὁ Καραϊσκάκης πρὸ αὐτῶν, καταναλίσκοντας πολυτίμον χρόνον εἰς ἐρίδας περὶ πόπου συνέλευσεως καὶ περὶ ψηφίσεως νόμων τοὺς ὁποίους οὐδ' ἡ κυβερνήσις ἴσχυε νὰ ἐφαρμόσῃ, οὐδ' οἱ κυβερνωμένοι ἐσέβοντο, ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ ἐθέρριζον ἀπὸ περᾶτων ἕως περᾶτων τὴν πατρίδα, καὶ ὅμως, παρὰ τὸν κίττον ἱζιόελλον, οὐδεὶς ἄλλος ἠσθάνθη τὴν ἐπίπληξιν! Αὐτὸς μόνος, ἀπεκδυθεὶς ἐν ἀκαρῆι γελόϊαν πληροξουσιότητα, ἔδραμεν εἰς Ἀττικὴν διὰ νὰ παρασταθῇ μάρτυς αὐτόπτης τῆς περὶ τὸ κολυμβῆν ἐπιτηδεύτητος τοῦ γενναίου στολάρχου.

Ὁ Κόρχραν ἀπῆρτε, πρὶν ὀκταεθῆ, νὰ γνωρίσῃ τὴν Κυβερνήσιν ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐμελλε νὰ ὑπηρετήσῃ· διότι ἡ μὲν διοικητικὴ ἐπιτροπὴ εἶχε διαλυθῆ, ἡ δὲ ἀντικυβερνητικὴ δὲν εἶχεν εἰσέτι ὀνομασθῆ. Μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ διαφωνία τῶν πληροξούσιων ὡς πρὸς τὰ μέλη τῆς προκαίρου ταύτης κυβερνήσεως· ἐκαστος ἐνέμενεν εἰς τὸ νὰ διορισθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ὁ ὑποψήφιος του, καὶ ἐνέμενε τοσοῦτω ἐμπαθῶς, ὥστε ἐπὶ ὅλοις κλήρους ἡμέρας ἐπανελαμβάνετο μὲν σφοδρώτερον ἢ ἔρις, ἀπελύτο δὲ ἀπρακτος ἡ συνέλευσις. Τότε ἐπροβλήθησαν ὡς κυβερνηταὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Μπαρλάς, καὶ ὁ Πρασῆς, καὶ ὁ Σχορδάκης, καὶ ὁ Σχορδάκης, καὶ ὁ Σακκέτος, καὶ ὁ Σακκόρατος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, ἐντιμοὶ μὲν πολῖται, ἀνίκανοὶ ὅμως καὶ νὰ κρητῶσιν πηδάλιον κητῶν, κατὰ πονητικῶν.

Ὁ Κόρχραν δὲν ἐνόμι πῶθεν ἡ τῶς διαίρεσις. Συνειδημένος ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου καὶ αἱ θερμότεραι ἀντιστάσεις ὑποχωροῦσιν ἐνώπιον τῶν ἀξιώσεων καὶ αὐτῶν τῶν ἐπισυναδιστέρων συνταγματικῶν τύπων, ἀνέλαβε νὰ διδάξῃ τὴν συνέλευσιν, ὡς ἄλλος παιδαγωγός, τί ἔπρωτο νὰ πράξῃ διὰ νὰ κατορθώσῃ ἐπὶ τέλους τὴν ἐκλογὴν. « Διαφρονεῖτε, ἔγραπεν, ἐξ αἰτίας ἀντιζηλιῶν, ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν προσώπων; Ἡ λύσις εἶναι ἀπλουσιότητα ἢ γράψῃ ἐκαστος τὸ ὄνομα τοῦ ὑποψηφίου του εἰς ψηφοδέλτιον, καὶ ἂς τὸ ῥίψῃ εἰς τὴν κάλπην. Καὶ ὅστις λάθῃ πλειοτέρας ψήφους ἂς ὀνομασθῇ πρόεδρος, ὁ δὲ μετ' αὐτὸν ἀντιπρόεδρος, καὶ οὕτω καθεξῆς. »

Ὁμολογητῶν ὅτι, ἐν μετὰ τὴν νομισματικὴν ταύτην τοῦ παιδαγωγοῦ δὲν συνεφρονεῖ ἡ συνέλευσις, εἶχε χρεῖαν καὶ μαστιγώσεως.

Ἐν τοσοῦτω μεταξὺ τοῦ σάλου τούτου τῶν ἐρίδων, καὶ ταπεινώσεων, καὶ ἀπειλῶν, ὁ ναύαρχος Μισούλης, ἀρχαῖος χαρακτήρ, ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἐγέννηον ἴσως οὐχὶ πολλὰ συνεχῶς καὶ αὐταὶ αἱ πολιτεῖαι τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Σπάρτης καὶ τῆς Ρώμης, ἦως μεγάλη πράξις διὰ μικρῶν, ἦως ὀδυγῆσις καὶ ἱκανὸς νὰ ὁδηγήσῃ πολλοὺς ἄλλους ἥρωας, ἦλθε δι' ἀναφορᾶς ἀπονεοσύσης ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀφοσίωσιν ἀκραφνεστάτην πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ ἦλθεν ἀντάλλιος

(*) History of the Greek revolution, By Thomas Gordon, Vol. II, p. 366.

(**) Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Κόμητα Νεσσολοβὸν τῆς 2-14 Δεκεμβρίου 1828, ἐκ Πάρου.

ν' αποθήκη τὴν ἐξουσίαν τοῦ ναυάρχου, καὶ νὰ ὑπο-
σχεθῆ ὅτι θέλει τρέχει, εἰ καὶ παραγκμακίως, εἰς νέους
κινδύνους ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ νέου ἀρχηγοῦ.

Τοιαῦται πράξεις, ἐν ὧρα μάλιστα διχοστασιῶν
γινόμεναι, δεῖ ἕκαστος ζητεῖ νὰ ἀρχῇ, δεῖ ἕκαστος,
ἀρνηνάζων πρὸς πάντα χαλινὸν, ἀγωνίζεσθαι νὰ ὑπο-
καταστήσῃ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν νόμον τὴν ἰδίαν θέλη-
σιν, ἀρκοῦσι νὰ δοξάσωσι βίον ὀλόκληρον.

Ὁ Τσώρτς, διορισθεὶς ἀρχιστρατηγὸς ἀπασῶν τῶν
κατὰ ξηρὰν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος, ὠρμήθη ἐνώ-
πιον τῆς συνελεύσεως τὴν 3 Ἀπριλίου, ἡμέραν τοῦ
Πάσχα. Ἦλθε δὲ φορῶν φουστανέλλαν.

Ἄξιοσημείωτος εἶναι ἡ διαφορά, ἡ μεταξὺ τοῦ ὄρ-
κου τούτου καὶ τοῦ ὄρκου τοῦ Κόρχον.

Ὁ μὲν Κόρχον ὁρισθεὶς ἐπὶ τοῦ ξέφους τοῦ εἶπεν
ὅτι, α θέλει δουλεύσει πιστῶς τὴν Ἑλλάδα, καὶ θέλει
χύσει ὑπὲρ αὐτῆς τὸ αἷμά του, ὅταν καὶ ἡ Ἑλλάς φα-
νῆ πιστὴ εἰς αὐτήν.

Ὁ δὲ Τσώρτς, βυλὼν τὴν χεῖρα καὶ ἐπὶ τοῦ σταυ-
ροῦ καὶ ἐπὶ τῆς σπάθης του, «Ὁρκίζομαι, εἶπεν, ἐνώ-
πιον τοῦ ὑπεράτου ὄντος καὶ τῆς Ἑθνικῆς τῶν Ἑλ-
λῆνων συνελεύσεως, νὰ ὑπαρεθίσω εἰς τὸν ἀγῶνά
τῶν ἡμετέρων σημαίων, καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς
Ἑλλάδος, νὰ παύσωμαι εἰς τοὺς καθεστῶτας νόμους
τῆς, καὶ νὰ ὑπακούω εἰς τὰς διαταγὰς τῆς διοική-
σεώς τῆς.»

Ὁ πρῶτος ἤμωσεν ὄρκον διλήμματον, ἐφεκτικὸν,
ἀμφίστομον ὡς ἡ μάχαιρα ἐφ' ἧς ἔβαλε τὴν χεῖρα,
ὄρκον στυλιτεύοντα ξένην καρδίαν, καὶ προσημαινόν-
τα τὸ πρόσκαιρον καὶ φιλοκερδὲς τῆς παρ' ἡμῶν δια-
μονῆς τοῦ ὀρεισιθίντου.

Ὁ δεύτερος ἀνέπτυξεν ἐξ ἀρχῆς τὴν Ἑλληνικὴν
του καρδίαν, καὶ διεθῆλωσε τὴν ἀλόγητον ἀπόφα-
σιν τοῦ νὰ ζῆτῃ καὶ νὰ συναποθάνῃ μετὰ τῶν νέων
συμπολιτῶν του.

Καὶ ὅμως ἐνθυμούμαι ὅτι ἐθεωρήσαμεν τότε τὸν
ὄρκον τοῦ πρῶτου ἐν Τροιζίνι, ὡς βαρυτάτης δι-
πλωματικῆς περινοίας ὑπαγόρευσιν.

Ἄξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Τσώρτς
πρὸς τὴν συνέλευσιν ὅτε εἰδοποιήθη περὶ τῆς ἀνα-
θεώσεως πρὸς αὐτὸν ἀρχιστρατηγίας. «Αυσάρεστος,
ἔγραφε τὴν 1. Ἀπριλίου, θέλει ἀποθῆ ἢ ὅσους μου
ἐάν δεχθῶ τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς ὧραν καὶ ἦν δὲν
θέλω δυνῆθαι νὰ σώσω τὴν ἀκρόπολιν. Ὁ ἀρμόδιος
καιρὸς παρήλθε, καὶ ἡ διεύθυνσίς μου δὲν θέλει φέ-
ρει κανέν ἀίσιον ἀποτέλεσμα. ἐξ ἐναντίας θέλει ἀ-
μαυρωθῆ καὶ αὐτὴ μου ἡ ὑπόληψις ὅταν ἀκουσθῆ ὅτι
αἱ Ἀθηναὶ ἐκυριεύθησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μου. Τί
πλεῖστον δύναμαι νὰ πράξω ἀφ' ὅσα ἐπραξεν ὁ γεν-
ναῖος Καραϊσκάκης καὶ ὁ στρατὸς του; φοβοῦμαι μὴ
ἐκστρατεύων σήμερον ἀνευ προπαρασκευῆς εἰς Ἀθήνας,
σὰς βλάβω. Σὰς λέγω δὲ ταῦτα ἐπιθυμῶν νὰ μὴ
συλλάβετε ψευδεῖς ἐλπίδας κτλ.»

Ὁ ἀρχιστρατηγὸς ἐπροφάνησε. Τὴν 22 Ἀπριλίου
ἐπρονοήθη ὁ Καραϊσκάκης, τὴν ἐπισύσαν καταστράφη
ὁ στρατὸς του, καὶ μετὰ ἕνα μῆνα παρεδόθη ἡ ἀ-
κρόπολις εἰς τὸν ἐχθρόν.

Ἄλλὰ μεταξὺ τῶν τοσούτων ἀνιερῶν εἶχε καὶ τὰ

κωμικὰ τῆς ἡ Συνέλευσις. Μανουσάκης τις παρουσιά-
σθη ἐξαιτῶν συνδρομὴν διὰ νὰ ἀνορύξῃ θησαυρὸν ὀ-
τινος τὴν ὑπαρξίν ἐγνώριζεν, ὡς ἔλεγεν. Ἀλλὰ μό-
λις ἐγένετο τοῦ Μανουσάκη ἡ πρότασις, καὶ ἐνεπα-
νίσθησαν καὶ ἄλλοι ἀξιοῦντες ὅτι ἐγνώριζον ἐπίσης
τὸν θησαυρὸν τούτον, καὶ ἐζήτησαν ἀμοιβῆς ἢ νὰ
τὸν ἀνακαλύψωσι. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ συνέλευσις ἐ-
κείνη εἶχε πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τὸ προτέρημα τῆς
εὐπιστίας· διότι οὐ μόνον πολλὰκις συνεζήτησε τί
περὶ τῆς μυστηριώδους ταύτης Καλλιφρονίας, ἀλλὰ
καὶ ἐγγράφον εὐχαριστήριον πρὸς τὸν Μανουσάκην
ἐξέδωκε.

Τὸν Μανουσάκην ὅμως, ὡς φαίνεται, δὲν ἐγχαρι-
στούν τὰ ἐγγράφα, ἀς ἐξεδίδοντο καὶ ὑπὸ ἐθουσι-
λεύσεως· διότι, μεταβάς εἰς Ναύπλιον, κατέλυσε με-
τὰ καὶ ἄλλων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Νοταρᾶ, καὶ παραθέ-
σας τὰ κλειθρα ἐσύλησε τὰ πολύτιμα ἐκείνου ἐπι-
πλα. Ὡς τὸ ἡθασυρὸς ἀνεκαλύφθη καὶ ἀνευ τῆς ἐ-
δείας τῆς συνελεύσεως.

Ἰταλὸς τις, Ἀντώνιος Κανέλλας ὀνομαζόμενος, ἀ-
νήρ κάτοχος τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ὑπέβαλεν ἀνα-
φορὰν δι' ἧς ἐζήτηε νὰ παραχωρηθῆ πρὸς αὐτὸν οἰκία
ἐν Ναυπλίῳ διὰ νὰ στήσῃ τυπογραφεῖον καὶ νὰ ἐπι-
δῇ ἐφημερίδα Ἑλληνιστὶ καὶ Ἰταλίστῳ ὑπὲρ τοῦ
Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος.

Ἡ ἀναφορὰ αὕτη ἀνεγνώσθη ἐπὶ συνελεύσεως, ἀλλ'
ὡς κακῶς συντεταγμένη παρεῖχε πολλὰχοῦ διακο-
λίως πρὸς τὸν ἀναγνώστην.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς συνεδριάσεως ὁ Κανέλλας, πλη-
σιάζας τὸν ἀναγνώσαντα τὴν ἀναφορὰν, τὸν ἐγγρά-
φισσε μὲν, ἀλλὰ τὸν ἡρώτα συγγράμους διὰ τί ἐ-
φαίνετο διαστάζων ὅτε ἀνεγίνωσκεν αὐτήν.

«Αἰτί, ἀπεκρίθη πολλὰ ἀφελῶς τῶνόντι ὁ νέος
γραμματεὺς, ἡ σύνταξις ἦτο σιοτεινὴ, καὶ ἀσαφὴς
ἡ ἐννοια.»

Καὶ ἀμέσως ὁ Κανέλλας, ἐξαφθεὶς ὅλος ὑπ' ἀνα-
ταξήτου ὀργῆς, εἰσῆλθεν εἰς καρπερικεῖον βατφί-
ζων λέξεις ἀσυμφωνήτους, ἐπειδὴ ἦτο βραδύλογος,
καὶ ἔγραψε τὸ ἐφεξῆς ἐπιστόλιον·

«Signore,

La mia petizione che fu da voi tradita e non
tradotta fu letta nell' assemblea Nazionale. Po-
vero Tasso! Povero Tasso! Povero Tasso!

DR. CANELLA.

Ἀλλὰ ποῖα ἡ σέξις τοῦ Τάσσου πρὸς τὸν μετα-
φραστὴν τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Κανέλλα; Ἀποφ' ἐσφρά-
γισε καὶ ἔστειλε τὸ ἐπιστόλιον ὁ Ἰταλὸς δόκτωρ
ἐξήγησε πρὸς τὸν νέον σύνταξιν του τὸ αἰνίγμα.

Μεταφραστῆς τῆς ἀναφορᾶς ὑπῆρξεν ὁ ἐξ Ζακύνθου
Δημήτριος Γουζέλης. Ὁ Γουζέλης οὗτος, ἔχων καὶ
πνεῦμα οἷον καὶ φαντασίαν ζωηρὰν ὡς ὅλοι οἱ συμ-
πατριῶταί του, ἐλάτρευε τὰς Μούσας καὶ ἰδίως τὰς
προστάτιδας τῆς ποιήσεως. Πρὸ τοῦ ἀγῶνος μετέ-
φρασε τὴν Ἀπελευθερωθεῖσαν· Ἱεροσσαλήμ τοῦ

Τάσσου διὰ στίχων, καὶ περὶ τὰ τέλη τῆς παρελ-
θούσης ἑκατονταετηρίδος συνέγραψε Κωμωδίαν, ὁ Χά-
σης ἐπιγραφημένην. Ἀγνοοῦμεν δὲ ἐάν καὶ ἄλλα πο-
νήματα ὀφείλῃ εἰς τὴν φιλομαθείαν του ἢ πρὸ τοῦ
1821 ἔτους φιλολογία. Μετὰ δὲ τὸν ἀγῶνα ἀπεδύθη
προθύμως εἰς αὐτὸν, ζητήσας νὰ συστήσῃ συμμαχίαν
μεταξὺ Ἀρεῶς καὶ τῶν ἐννέα ἀδελφῶν. Ἐνθ' ἄρα ἐ-
φερε σπάθην ἀπρηρωμένην εἰς τὴν ἀριστερὰν καὶ πυ-
ροβόλα εἰς τὴν δεξιάν, ἐκράτει διὰ τῆς δεξιᾶς τὴν
ρομφίδα τῆς Πολυμνίας καὶ τῆς Καλλιόπης, καὶ ἐδι-
θυρόμβειε ὕμνος θουρίους καὶ ἄσματα πολεμιστήρια.

Ἄλλ' ἡ παιδεία τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου φιλόλογου καὶ
στρατιώτου, ἦτο πολὺ κατωτέρα τῆς εὐφυίας καὶ τοῦ
πρὸς τὰ καλὰ ἐρωτῆς του. Ὡςτε ὅλοι αἱ συγγραφεῖ
καὶ μεταφράσεις αὐτοῦ, πλην ἴσως τοῦ Χίσιου, ἀπέ-
θανον ἀκατανόμαστοι ἄμα γεννηθεῖσαι.

Τὸν Χάσην, κωμωδίζον γραφείσαν ἐν διαλέκτῳ
Ζακύνθιᾳ, ἀνεγνώμεν χειρόγραφον ἐν τῇ Ζακύνθῳ αὐ-
τῇ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως. Ὑπόθεσις αὐ-
τῆς, ἐάν δὲν μᾶς λυθῆν ἡ μνήμη, ἦτο οἰκογενεῖα
τῆς σαρδολοποιοῦ αἰωνίως ἐρίζουσα, αἰωνίως δερομέ-
νη, καὶ αἰωνίως μεγαλυροῦσα ἐπὶ γενναϊότητι, καὶ
πλούτῳ, καὶ εὐγενείᾳ. Τὸ δράμα, ὡς τότε τοῦλάχισ-
τον ἐνοήσαμεν, ἐστρεφεῖτο καὶ ἐνόητος, καὶ ἐντέχνου
πλοκῆς, καὶ περιπετειῶν δραματικῶν ἦτο ὅμως με-
στὸν πνεύματος, καὶ πνεύματος, οὕτως εἶπεν, ἐγγω-
ρῶν, εἰς ὃ εἶναι δυσκολώτατον νὰ ἐμβατεύσῃ τις ἐάν
δὲν διατρέψῃ ἐν αὐτῇ τῇ πατριδί τοῦ συγγραφέως.

Ἐπαναλαμβάνομεν ἐνταῦθα ἀπὸ μνήμης στίχους
τῆς κωμωδίας ταύτης.

Ὁ πατὴρ τῆς σαρδολοποιοῦ οἰκογενεῖας ἐκαυχῶτο
ὅτι πατρὸς τὴν Ἰταλικὴν, ἐσπούδασε κατὰ βάθος καὶ τὴν
Ἑλληνικὴν, καὶ τὴν Λατινικὴν. Ὁ υἱὸς τοῦ ὅμως, ὅς
τις ἐφαίνετο δυσπιστῶν, εἶπε πρὸς αὐτόν·

«Μὰ τόπου ἔρερις γράμματα σὲ Ἑλληνικὸ βαθεῖα
ἔνα τροπάρι ζήγησε.

ΠΑΤΗΡ. Μικρὸ μὲν πενανταετία.

ΥΙΟΣ. Τί δὲ νὰ πῆ τὴν ἀγριωπὸν καὶ τί τὸ γαυρωμένον;
Τὸ ἀρκῶδες βακχέισασιν, τὸ ἄσκιμα ἐξοιστρουμένην,
Κόσμου καθίλειε πανθενῶς, τὴν ἀμαρτίαν ποῦ ἔχει,
Καὶ τὸ ἀρκῶδες τὸ οὐς ἔλαυσε, π' ὁ νοῦς μου δὲν κατέχει;
Τὸ ἐκὼν, τὸ πρὶν, τὸ σαρκωθεῖς, τὸ σώξεις, τὸ εὐεργέτα;
Ἐοῦτα τώρα νὰ σὲ ἰδῶ ἐν ξέρης ζήγησέ τα.

ΠΑΤΗΡ. Τ' ἀγριωπὸν τοῦτο π' ἀκούς, κ' ἐκεῖ τὸ γαυ-
ρωμένον,

Ἦως ὁ Δαυὶδ ἀπάντησε γυναῖκα γαυρισμένην.
Τὸ ἀρκῶδες βακχέισασιν, τὸ ἄσκιμα ἐξοιστρουμένην,
Πῶς κάθουσαν σὲ μὴ παγεῖα γαῖθάρη ξεστρωμένην.
Τὴν ἀμαρτίαν πανθενῶς, τοῦ κόσμου τὸ καθίλειε,
Πῶς τὴν ἐστένευ' ὁ Θεὸς νὰ κἀτῆ στῆς καθήκλειε.
Καὶ τὸ ἀρκῶδες τὸ οὐς ἔλαυσε, σὲ τὸ λέω τώρα τότῳ,
Τὸ πρὶν, πῶς κάμναν πρὶντις οἱ δοῦλοι τοῦ καθ' ὄρα,
Τὸ ἐκὼν δὲ, τὸ σαρκωθεῖς, τὸ σώξεις εὐεργέτα,
Ὅλα αὐτὰ πῶς σὲ αὐτὴ εἶχε χρυσὴ θεργέτα.

ΥΙΟΣ. Καὶ τάχα ἐστ' εἶναι ὡς λέεις;

ΠΑΤΗΡ. Ἄμῃ δὲν σὲ γελάω.

Κ' ἔνδον πιστεύεις εἰς ἐμὲ ῥῶτα τὸν Μαρτελάδο.

Ὁ Μαρτελάδος ἦτο διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς, ἴσως
ὄχι πολὺ σοφώτερος τοῦ ἐξηγήσαντος τοσούτῳ εὐ-
φυῶς τὸ τροπάριον.

Ἄλλου ὁ υἱὸς τοῦ σαρδολοποιοῦ προτείνει εἰς νέαν

τινὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν ἐξοχὴν καυχώμε-
νος ὅτι·

«Ἐχει τόπους ἄμετρος, ὀπόσα εἶχε γένεια.»

Ἡ δὲ νέα ἐρωτᾷ·

«Μὴν ἔχουν λίγα τὰ μαλλιά, καὶ τζακισθοῦν τὰ κτένια;»

Μεταφορὰ ἀκριβὴς καὶ προσφωεστάτη!

Καὶ ἐπειδὴ ὁ νέος σαρδολοποιοῦς ἐξηκολούθει ἐπι-
μένων, ἡ νέα εἶπε·

«Τί μοῦ ἀρέσει τὴν ἀγῆ, ὁ ἥλιος πρὶν προβάλλῃ,
Νὰ κόβω τὰ μυριτικά νὰ βῶμαι σὲ κροφάτι!

Τὰ χελιδόνα νὰ πειοῦν, κ' ὄλο νὰ κλαυθίζου,

Ἡ σκασιμῖτα ἡ τόντολα, γλυκὰ νὰ παιγνίζου.

Σὲ καλαμάκια τρυφερὰ σάλτους τὸ κακαράλι,

Ἐἰς τὸ κλαδί ὁ ζῆλῆμας, στὴ φράκτη τὸ γαρδελί.

Νὰ βλέπω βρούσις καὶ νερά, πολλὰ μοῦ νοστιμίζα,

Κ' εἰς τὰ ποτάμια ὁ σπορδακῆς γλυκὰ νὰ κερκαρίζα.

Σύντομος μὲν ἀλλὰ χαρακτηριστὴ καὶ ἐμφαντικῶ-
τάτη ἐξεκίνησις τῶν θελημάτων τῆς ἐπιφανῆς φύσεως!
Ἵπῆρχε, καθόσον ἐνθυμούμεθα, καὶ ἄλλη σκηνὴ
ἀστείωτάτη περὶ ὀργῶν σαπρῶν καὶ δυσώδη ἀπο-
πνεύοντων ὁσμῶν, δυστυχῶς ὅμως οὐδ' εἰς στίχους ἐπέ-
ζήτηεν εἰς τὴν μνήμην μας.

Οὗτος λοιπὸν ὁ Γουζέλης μετέφρασε τὴν ἀναφορὰν
τοῦ δόκτωρος Κανέλλα· καὶ ἐπειδὴ ἡ μετάφρασις ἐ-
λογίσθη ἀτυχῆς, ὁ Ἰταλὸς ἐσπευσε νὰ ἐλσειολογήσῃ
τὸν ἐξελληνισθέντα ἐποποιῶν συμπολιτῆν του.

Ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1827. ἔτους, ὁ κλῆρος
τῆς Ἑλλάδος, καὶ μαχόμενος καὶ παρεδραῖων εἰς τὰ
συμβούλια τοῦ Κράτους, ἀπένευμεν ἀξίας πολλοῦ λό-
γου ὑπηρεσίας εἰς τὴν πατρίδα. Ζῶσιν εἰσέτι εἰς τὴν
μνήμην ὅλων μας τὰ μακάρια ὀνόματα καὶ τοῦ
πρωτοστάτου τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Παλαῖων Πα-
τρῶν, καὶ τοῦ προσηνεγώντος ἐαυτὸν ἐκούσιον ὀλο-
καύτωμα ἐν Μεσολογγίῳ ἐπισκόπου Ρωγῶν, καὶ τοῦ
ἡρωικῶς πεσόντος ἀρχιμανδρίτου Δικαίου, καὶ τοῦ
ἡρωικωτέρου δικάου τῆς Λεβαδείας, καὶ τοῦ Ἀνδρού-
σιος Ἰωσήφ, καὶ τῶν μυριάκις ἀράντων τὴν σημαίαν
τοῦ Σταυροῦ ἀρχιερέων Μεθώνης Γρηγορίου, καὶ Ἀρτῆς
Πορφυρίου, καὶ Παροναξίας Ἱεροθέου, καὶ Βρεσθῆνης
Θεοδώρητου, καὶ πολλῶν ἄλλων. Καὶ ὅμως πόσοι ἐξ
αὐτῶν ἀπέθανον μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πατρι-
δος ἐξουθενημένοι καὶ λιμώττοντες, διότι, « Qui
sert son pays sert souvent un ingrat! »

Ἐἰς τὸν τοιαῦτα λοιπὸν καὶ τοσαῦτα πρᾶξαντα
κλῆρον, ἡ συνέλευσις τῆς Τροιζίνος ἀπηγόρευσε πα-
σαν μετοχὴν εἰς τὰ δημόσια, ἀνάμροστον νομίμασα
εἰς τοὺς στρατευομένους τῷ Χριστῷ νὰ ἐμπλέκωνται
ταῖς πραγματεῖαις τοῦ βίου.
Ὁμολογοῦμεν τὴν βραδυτάτην ἡμῶν ἀνάθειαν
περὶ τὴν θεολογίαν. Τολμηρὸν ἄρα ἦθελον εἶσθαι
τὸ νὰ ζητήσωμεν νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ ἀποστολικὰ
ἐκεῖνο λόγιον. Ὑπόθετομεν ὅμως ὅτι ἡ κατὰ γράμμα
αὐτοῦ ἐφαρμογὴ δύναται νὰ μᾶς ἀναδείξῃ ἄλλους
Γρηγορίους Ζ', καὶ νὰ μᾶς φέρῃ ἕως τοῦ ν' ἀπαγο-
ρεύσωμεν καὶ αὐτὸν τὸν γάμον εἰς τοὺς ἱερεῖς.
Ἵχνομεν ὅμως ἄλλην τινὰ ἀπορίαν·
Κατὰ τὰ σημερινὰ φιλεύθερα πολιτεύματα, καὶ

3.

τὴν μεγίστην διάδοσιν τοῦ συγγράμματος. Ἄλλ' ὅταν οἱ ἐκδῶται οὔτε κόπων μεγάλων οὔτε θυσῶν φείδονται πρὸς εὐδωσίαν ἐπιχειρήσεως, ἣν νομίζουσι δυναμένην κατὰ τι νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐθνικὴν πρόδοσιν τῆς φίλης πατρίδος, ἐλπίζουσι ὅτι καὶ τὸ δημόσιον, τὸ μέρος δηλαδὴ τοῦ δημοσίου, τὸ εὐγενῶς καὶ πατριωτικῶς αἰσθανόμενον, οἱ ἄνδρες οἱ μετ' εὐνοίας καὶ ἀνευ φθόνου τοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινῶν καλοῦ εὐλικρινεῖς ἀγῶνας ἀναγνωρίζοντες, θέλουσι δευχθῆ πρὸς ἀνακούφισιν αὐτῶν πρόθυμοι, καὶ τοὺς ἐμψυχώσῃ εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου ἢ ἐπεχειρήσαν, τὰς συνεισφορὰς αὐτῶν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἢ τῶν δέμων ἢ τῶν σχολείων τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων πολλαπλασιάζοντες, ἢ ὅσοι καθυστεροῦσι, προθύμως αὐτάς, ἀποτιόντες. Πρὸ πάντων δ' ἐλπίζουσι ὅτι οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ ἔθνους, ὅσοι μάλλον ἐκτιμῶσι τὴν ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀναγωγῆς πρὸς ἐξουγενισμόν τοῦ λαοῦ προσγινομένην ὠφέλειαν, δὲν θέλουσι τοῖς ἀρνηθῆ τὴν συνδρομὴν τοῦ καλῶν αὐτῶν, ὡς εὐγνωμόνως ἀναγνωρίζουσιν ὅτι μέχρι τοῦδε ἔπραξαν οἱ ΚΚ. Π. Καληγᾶς, Δόσιος, Κουμανούδης, Λεκιγάλλας καὶ ἄλλοι. Ἡ δὲ Πανδώρα θέλει ἀσμένως καταχωρίζῃ πᾶσαν διατριβὴν ἥτις τῇ διευθύνεται, γεγραμμένη ὅσα εἰς καθαρῶς ὑπὸν γλώσσαν, καὶ κατὰ τὴν γενικὴν αὐτῆς τάσιν, τὸ τερπνὸν ἐνοῦσα τῷ ὠφελίμῳ.

Ἐν Ἀθήναις
τὴν 1. Μαρτίου 1853.

Ἄ. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ.

Εἰδοποιήσις.

Ἐπειδὴ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς Ν. Πανδώρας ἀρχεται τὴν 1. τοῦ προσεγγίζοντος Ἀπριλίου, ἢ Διεύθυνσις αὐτῆς κρίνει ἀναγκαῖον νὰ προκηρύξῃ τὰ ἑξῆς:

α'. Ὅσοι τῶν σημερινῶν συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀνανεώσωσι τὴν συνδρομὴν των, πρέπει νὰ καταγράψωσι πρὸ τῆς λήξεως τοῦ

παρόντος τρίτου ἔτους τὰ ὀνόματα αὐτῶν πρὸς τοὺς ταχυδρομικοὺς ἐπιστάταις ἢ τοὺς ἄλλοις ἐπιτρόποις τῆς Πανδώρας, καὶ νὰ προπληρώσωσι τὴν ἐνιαύσιον συνδρομὴν, ἢ μετὰ τὴν λήψιν τοῦ ἀ. φυλλαδίου.

β'. Ὅσοι γίνονται κατὰ πρῶτον συνδρομηταί, θέλουσι λάβει δωρεὰν τὰ ἐκδοθέντα κατὰ τὸ λήγον ἔτος φύλλα τοῦ Ἀρμυνητικῶν ἀφελουσι δὲ καὶ οὗτοι νὰ προπληρώσωσι τὴν ἑτησίαν συνδρομὴν.

γ'. Ὁ ὄρος τῆς προκαταβολῆς τῆς συνδρομῆς εἶναι ἀπαραίτητος· ὅχι μόνον διότι οὐδὲμία ἐφημερίς καὶ οὐδὲν περιοδικὸν σύγγραμμα δύναται νὰ διατηρηθῇ ἀνευ χρημάτων, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ Πανδώρα, οὔσα ἐκ τῶν περιοδικῶν ἐκείνων συγγραμμάτων ἅτινα κατατίσσονται μετὰ τῶν πολυτελῶν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μεγάλα καὶ πλούσια ἔθνη, καὶ δαπανῶσα πολλὰς χιλιάδας δραχμῶν κατ' ἔτος, ἔχει ἀνάγκην ἀναπόφευκτον ἐγκαίρου καὶ δραστηρίας ὑποστηρίξεως. Εἶναι ἄρα ἐπιθυμητὸν ὥστε ἡ προθυμία τῆς ἀποτίσεως τῶν συνδρομῶν, νὰ ἀποκρίνεται πρὸς τὴν προθυμίαν ἐκείνων ὁμοιογενῶν, ὁμολογούντες τὴν ἐκ τῆς Πανδώρας ὠφέλειαν καὶ τέρψιν, συναμιλλῶνται νὰ καταγράψωνται συνδρομηταί. Ἡ πληρωμὴ εἶναι μετριωτάτη, εὐκόλως καὶ σχεδὸν ἀνεκπαισθητῶς καταβαλλομένη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐνδεεστέρων, εἰς ὅσον θέλωσι νὰ οἰκονομῶσι πρὸς τοῦτο καθ' ἡμέραν, ἐντὸς μὲν τῆς Ἑλλάδος λεπτὰ ἢ ἐκτὸς δὲ 5 ἢ 6.

δ'. Ὅσοι τῶν συνδρομητῶν τοῦ ἐνεστάτος ἔτους δὲν ἐπλήρωσαν εἰσέτι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, παρακαλοῦνται νὰ πληρώσωσι πρὸ τοῦ τέλους αὐτῶν. Ἐάν ὅμως καὶ πάλιν δυστροπήσωσι, θέλομεν βιασθῆ νὰ δημοσιεύσωμεν διὰ τὸν τύπου τὰ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ νὰ ζητήσωμεν ἀρμοδίως τὸ δίκαιον ἡμῶν. Ὁ ὄρος τῆς προπληρωμῆς τῆς Πανδώρας εἶναι γεγραμμένος γράμμασι κεφαλαίοις ἐπὶ τοῦ μετώπου ἑκάστου φυλλαδίου. Ἐάν ἄρα οἱ καταγραφόμενοι συνδρομηταί δὲν ἔχωσι τὴν διάθεσιν νὰ πληρώσωσιν, εἶναι ἄδικον νὰ σφετερίζωνται ξένην ἰδιοκτησίαν.

ε'. Ἐάν τις λαβὼν τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ τετάρτου ἔτους δὲν θέλῃ νὰ εἶναι συνδρομητῆς, παρακαλεῖται νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως, διὰ νὰ μὴ προξενήσῃ ζημίαν εἰς τὴν Πανδώραν.